

Stemmeboxen

e t r u m t i l r e f l e k s i o n

T h e B o x S o c i e t y

Klaus Cramer Johnsen,
Kamilla Lykke Olsen,
Bo Arlind Andresen,
Louise Stokholm,
Tina Jensen,
Joah Pinje

v02-komm-106

Vejleder: Kenneth Hansen
Roskilde Universitetscenter

Vi vil i forbindelse med udarbejdelsen af projektrapporten gerne takke følgende:

- Vores vejleder Kenneth Hansen for hans inspirerende vejledning
- Nicholas Padfield og Ninette Jensen for deres hjælp til den tekniske del i projektet
- Rune Winkel, Mads Folmer, Peter Nyvang Hansen for deres store tålmodighed
- AV-drengene for deres altid store smil på læben
- Roskilde Kommune for udlån af stemmeboksen
- Kent Hansen, demokratisk innovation, for hans tro og engagement i The Box Society

Tak for samarbejdet

Tina, Klaus, Lykke, Joah, Louise & Bo

The Box Society

Forord	ii
Indholdsfortegnelse	iii
Problemfelt	1
Metode og design	4
Valg af teori	4
Faglig formidlingsvinkel	6
Empiri	7
Målgruppe.....	7
Design af undersøgelsesmetode	9
Design af analyse.....	10
Analyse 1: Stemmeboxens kontekst	12
Den samfundsmæssige kontekst.....	12
Målgruppens kontekst.....	14
Undervisningskontekst	15
Konteksten i Stemmeboxen	15
Analyse 2: Stemmeboxens rumlighed	17
At designe med brugeren i bevidstheden.....	17
Det rumlige design	18
Sanseoplevelsen af Stemmeboxen.....	19
Analyse 3: Stemmeboxens program	21
Forståelse af programmets handlingsforløb	21
Programmets indhold	21
Synligheden i programmets struktur.....	23
Udsagnetenes formidlingsform.....	23
Brugerens resultat	24
Analyse 4: Refleksion	27
Refleksion som eftertanke og iagttagelse	27
Refleksion som selvrefleksion og iagttagelse.....	29
Konklusion	32
Perspektivering	34
Litteraturliste	36
Bilag 1	38

Gennemgang af Stemmeboxen	38
Forside	38
Vælg emne	38
8 udsagn	38
Stem på et parti	39
Resultat	39
Gennemgang af materialer og tekniske funktioner	40
Bilag 2	42
Tilblivelse af interviewguide	42
Interviewguide	42
Når viden kommer i spil	42
Rammen om formidlingen	43
Stemmeboxen som medie	44
Spørgsmål til fokusgruppeinterview den 11. september 2002	45
Bilag 3	48
Gruppeinterview	48
Bilag 4	77
Validitet, reliabilitet og repræsentativitet	77

Der er blevet sagt og skrevet meget om det danske politiske system i de seneste år. I særdeleshed har polemikkens omdrejningspunkt været, at det er blevet sværere, ud fra den politiske debat, at adskille partiernes grundholdninger. Dette skyldes det faktum, at ingen af de mærkesager som partierne traditionelt har kunnet anse som deres, er hellige mere. I stedet opstår situationer som valgkampen i 2001, hvor politiske partier som, på visse områder, oprindeligt har været hinandens diametrale modsætninger, nu kæmper om at repræsentere de samme grundholdninger og værdier.

Fra det politologiske felt er der kommet utallige bud på at forklare årsagerne til disse modsætningsforhold. Et af budene er skitseret i debatbogen *Det ny systemskifte*, hvor forklaringen tager afsæt i, at det er den traditionelle partipolitiske akse, der er blevet utidssvarende, da den har rødder i det forrige århundredes klassemodsætninger. Det har blandt andet ført til overeksponering af enkeltsager og har reduceret gennemskueligheden og troværdigheden i dansk politik (Antorini, 2001;46ff).

Aktiviteten på forskningsfeltet viser, at interessen ikke blot er samlet om at finde ud af hvilke konsekvenser, det har for politik i fremtiden, men også hvilke konsekvenser det har for vælgernes interesse for politik. Et genstandsfelt inden for denne forskning er de unge, som ikke på samme måde har oplevet forskydningen mellem den klasseopdelte partipolitik og de ændrede ideologiske strømninger, som de voksne vælgere har.

En rimelig antagelse er, som samfundsforsker ved Aalborg Universitet Johannes Andersen bekræfter, at unge har svært ved at relatere til den diffuse måde, hvorpå partierne positionerer sig i dag. Den antagelse falder meget godt i tråd med det faktum, at et svindende antal unge vælger at engagere sig partipolitisk, og at den manglende tilknytning til et parti har befordret tendensen til, at en del unge først meget sent bestemmer sig for, hvad de skal stemme til folketingsvalgene. Ud fra undersøgelserne peger Andersen på, at unge har løsrevet deres politiske forståelse fra den folketingsnære og partipolitiske forståelse og mere end nogensinde før forholder sig til politik i relation til deres egen hverdag og tilværelse (Andersen, 2002;4ff). Det betyder dog langt fra, at unge i dag har afskrevet politisk deltagelse som en måde at give sin mening til kende på. En international undersøgelse viser, at Danmark er det land, hvor flest førstegangsvælgere agter at stemme ved næste folketingsvalg (Sonne, 2002;2). Spørgsmålet er så, hvilke forudsætninger disse stemmeivrige unge har med sig, når de træder ind i stemmeboksen på valgdagen. Er de unge med deres politiske forståelser rustede til at overskue udbuddet af enkeltsager, og reducere det til ét kryds på ét parti?

Det er med afsæt i et sådant tvivlsspørgsmål at, vi har undfanget ideen om at konstruere en situation, hvor de unge kan blive konfronteret med deres politiske holdning gennem en iværksættelse af refleksion over deres politiske for-forståelser.

Spørgsmålet er *hvor og hvordan*, samt *hvad* det er, der skal til for, at en situation kan opstå, så der kan skabes en refleksion over politik.

Ud fra en grundantagelse om at politisk refleksion kræver form for koncentration, mener vi, at undervisningssituationen er et oplagt sted at tage udgangspunkt i. Endvidere kan anvendelse af de medier, som de unge benytter, være med til at skabe nogen gode rammer for refleksion, som Jens Bruun, der er projektforsker på Danmarks Pædagogiske Universitet skriver, så er de sammenhænge, hvor unge typisk erhverver sig viden om politik, netop i skolen og gennem deres alsidige og omfangsrige mediebrug (Bruun, 2001;219).

Samlet set ønsker vi, i vores forsøg på at skabe en situation for politisk refleksion, at tage udgangspunkt i de unges daglige undervisningssituation og skabe motivation og relevans ved at kommunikere gennem forskellige medier, som de både kan relatere til inden og uden for uddannelsesinstitutionen¹. Vores bud på at kommunikere med de unge er derfor gennem en kombination af forskellige medier. En sådan konvergens af medier, mener vi, kan opsummeres i multimedier².

Vi ønsker med multimedier at skabe et sådant refleksivt rum. Med inspiration fra et nyere forskningsområde inden for Human Computer Interaction - HCI - vil vi skabe et socialt og kommunikativt rum, hvor også computeren bliver en integreret del af det rumlige, hverdagen og de handlinger, der finder sted her. Computeren skal så at sige "tages ud af boksen" og udformes i forhold til brugerens aktuelle hverdagspraksis og på den måde forsvinde ind i dagligdagens interaktioner og fungere på disses præmisser (Dourish, 2001;189ff).

Ovenstående leder os frem til følgende problemformulering:

Hvordan kan der hos gymnasieelever iværksettes politisk refleksion ved hjælp af rumlige multimedier?

Politisk refleksion skal forstås som en refleksion over; hvad partierne står for, egne politiske for-forståelser og hvad der påvirker den enkeltes holdninger. Vores forståelse af refleksion

¹ Kirsten Drotner taler for, at de unges mediekompetencer skal skærpes, så der kan ske en *mediekonvergens* (Drotner, 2001;191).

² Multimedier kan ifølge Jens F. Jensen defineres som: medier der gør brug af flere forskellige udtrykssystemer, eksempelvis tekst, levende billeder, stillbilleder, animation, grafik og lyd (tale, musik, lydeffekter). Disse udtrykssystemer er integreret i og styret af computere eller digitale miljøer (Jensen, 1998;22).

trækker på Knud Illeris' og Lars Qvortrups definitioner af begrebet. Disse vil der blive redegjort for i det efterfølgende metodeafsnit.

Vi har udviklet en computermedieret prototype, som vi kalder Stemmeboxen. Det er en "rigtig" stemmeboks³, der integrerer multimedier og rumlighed.

Hensigten er at gymnasieelever kan blive konfronteret med deres politiske for-forståelser og ståsted ved hjælp af programforløbet, der udspiller sig på en skærm i Stemmeboxen. For en detaljeret beskrivelse og illustration af Stemmeboxen se bilag 1. Det er ved en afprøvningen af Stemmeboxen og vores efterfølgende analyse, at vi søger at besvare, hvorvidt denne har kunne iværksætte politisk refleksion.

³ Stemmeboksen er venligt udlånt af Roskilde kommune.

Valg af teori

Hovedvægten af denne rapports analyseapparat bygger på Paul Dourish⁴, Knud Illeris⁵ og Lars Qvortrup⁶. Vi beskæftiger os med Dourish' bog *Where the Action Is - The Foundations of Embodied Interactions*. I henhold til Illeris har vi lagt vores fokus på hans bog *Læring - aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx*. Af Qvortrup, bruger vi *Det lærende samfund* og *Det hyperkomplekse samfund*.

Dourish er inddraget, idet han opstiller nye rammer for HCI, der i grundtanken går ud på, at interaktionen mellem computere og mennesker bør foregå så gnidningsløst som muligt.

Indenfor HCI finder Dourish to toneangivende perspektiver til udvikling af computerdesign: Et der betragter computeren som et håndgribeligt redskab til at indgå som en naturlig forlængelse af menneskets evner og handlinger, og et der orienterer sig mod en socio-analytisk forståelse af den sociale kontekst, computeren indgår i. Disse to retninger benævnes henholdsvis *tangible* og *social computing*. Med sin fænomenologiske⁷ tilgang mener Dourish, at kunne lokalisere nogle fællestræk ved begge perspektiver. Der er således overensstemmelse i opfattelsen af, at brugernes hverdagspraksisser og konkrete handlinger bør indtænkes i designet. Brugeren skal ikke tænke eller analysere sig frem til, hvordan brugerfladen anvendes. I stedet skal design udvikles til at anerkende, at brugeren fortolker brugerfladen ud fra den forståelse af verden, som brugeren interagerer i.

Dourish har udviklet begrebet *embodied interaction* for at indkredse det fælles udgangspunkt, som de to perspektiver er eksponenter for. Hermed får han mulighed for at sætte ord og fokus på, hvordan designet af brugerflader bør tilnærmes de måder mennesker til hverdag interagerer på, for derved at gøre gavn af samspillet mellem computeren og brugeren (Dourish, 2001;preface ff, 189).

Denne vinkel finder vi givtig i forhold til udarbejdelsen samt analysen af Stemmeboxen og dens brugere. Det skyldes, at vi i udarbejdelsen af Stemmeboxen har inddraget målgruppens forskellige kontekster⁸ og deres hverdagspraksisser for at målrette dens design til målgruppen.

⁴ Paul Dourish er professor i information og computervidenskab på The University of California, Irvine.

⁵ Knud Illeris er professor i uddannelsesforskning ved Roskilde Universitetscenter.

⁶ Lars Qvortrup er professor i multimedier ved Center for Interaktiv Medier på Syddansk Universitet.

⁷ Fænomenologien har den grundantagelse, at verden er fuld af mening, og at mennesker i deres interaktion med verden kontinuerligt gør denne mening til genstand for deres fortolkninger (Dourish, 2001;125).

⁸ Dourish' sætning "where the action is" er central for hans beskrivelse af hverdagspraksis. Vi vælger at oversætte denne sætning til den situation, hvori handling finder sted med begrebet kontekst. Dourish anvender begrebet, kontekst, om alle de faktorer der omgiver brugeren og computersystemet (Dourish, 2001;56). Vi er opmærksomme på, at kontekst er et omdiskuteret begreb, men vil af omfangsmæssige grunde ikke føre denne diskussion her.

I analysen af Stemmeboxen ønsker vi dermed at bevæge os fra elevens oplevelse af Stemmeboxen til at kunne diskutere, hvorvidt oplevelsen har medført en politisk refleksion.

Hvor Dourish således ser på mennesket som meningsskabende, hvis hverdagspraksisser computerdesignet skal tage højde for, orienterer Illeris sig mod læringsprocesser. De er som udgangspunkt et samspil mellem en kognitiv, psykodynamisk samt en social-samfundsmæssig dimension. Den kognitive dimension er tilegnelsen af et færdigheds- eller betydningsmæssigt indhold. Den psykodynamiske dimension involverer følelser, holdninger og motivationer, der tilsammen formidler psykisk energi. Den samfundsmæssige dimension har to sammenhængende niveauer – både et mellemmenneskeligt samspilsniveau og et bagvedliggende samfundsmæssigt niveau, der indvirker på samspilsprocessens karakter (Illeris, 2000;18). Mellem de tre dimensioner finder to typer af processer sted. For det første en samspilsproces mellem mennesket og dets omgivelser, for det andet en indre psykisk tilegnelses- og forarbejdningsproces, som leder frem til et læringsresultat (Illeris, 2000;16).

Endvidere nuancerer Illeris sin forståelse til analytisk at omfatte to former for refleksion, som dog kan være svære at adskille i praksis. Refleksion som eftertanke kan karakteriseres som en begivenhed eller en problematik, som man tænker nærmere over. Nogle impulser er ikke blevet færdigbehandlet, der er et element af kognitiv dissonans⁹. Det karakteristiske for en sådan refleksion er, at der ikke direkte indgår nye impulser fra samspillet med omgivelserne. Processen er nødvendigvis igangsat gennem samspillet med omgivelserne, men impulserne bearbejdes yderligere efter et stykke tid. Derfor mener Illeris, at refleksion kræver yderligere psykisk energi, end andre læreprocesser. Den anden form for refleksion kan betegnes som selvrefleksion. Man spejler sin oplevelse eller forståelse af noget i sit eget selv, det vil sige at man fokuserer på dets betydning for én selv, vurderer det med sin egen identitet som målestok (Illeris, 2000; 73).

Illeris bevæger sig i et spændingsfelt mellem konstruktivisme samt social-konstruktionisme. Det betyder, at han på den ene side forstår mennesket som værende i besiddelse af indre psykiske processer, mens han på den anden side definerer mennesket som skabt og konstrueret socialt. Disse betragtninger er relevante, da vi ønsker at se, om Stemmeboxen via læringsprocesser kan skabe politisk refleksion hos eleverne, samt forsøger at indtænke målgruppens sociale kontekst i forhold til udformningen og oplevelsen i Stemmeboxen.

⁹ Ifølge Illeris har al læring et færdighed- eller betydningsmæssigt indhold. Tilegnelsen af dette indhold betegnes som en kognitiv proces. På baggrund af sådanne læreprocesser har individer opbygget kognitive skemaer eller med andre ord erkendelsesmæssige strukturer. Hvis nye forhold i omgivelserne afviger fra de allerede opbyggede kognitive skemaer, kan det betegnes som *kognitiv dissonans* (Illeris, 2000;26 f).

Endvidere inddrager vi Qvortrup, som taler ud fra en systemteoretisk tilgang, der betragter samfundet som en mangfoldighed af lukkede systemer, der gensidigt iagttager hinanden og hinandens iagttagelser. Iagttagelser af iagttagelser definerer Qvortrup som refleksion (Qvortrup, 2000;301). Refleksion skal forstås som det at sætte sig i en andens sted, diskutere bestemte optikkers gyldighed i forhold til andre mulige optikker, og at iagttage sig selv udefra (Qvortrup, 2000;301). Derudover beskæftiger han sig med begrebet kommunikation, som er bindeleddet mellem de ellers adskilte systemer. Kommunikation skal her forstås som en forstyrrelse, der får de implicerede, gennem gensidige iagttagelser, til at tilnærme sig en indbyrdes forståelse (Qvortrup, 2000;139ff). Vi mener, at Qvortrups karakterisering af samfundet som hyperkomplekst, er en frugtbar nuancering af de sociale kontekster, Dourish introducerer. Ligeledes kan det supplere Illeris' sociale og samfundsmæssige dimension. Med det mener vi, at Dourish og Illeris introducerer vigtigheden af at inddrage kontekster i forhold til computerdesign og læring, hvor Qvortrup med sin karakteristik af samfundet, kan tillægge disse kontekster en specifik betydning i form af hyperkompleksitet, iagttagelsesforhold, refleksivitet og kommunikation. Det er relevant for at kunne beskrive Stemmeboxens og elevernes kontekstualitet samt som redskab til at analysere, hvorvidt der kan være tale om en iværksættelse af politisk refleksion hos eleverne.

I forhold til vores ambition om at undersøge måder, hvorpå der med multimedier kan fremmes politisk refleksion, kan teorierne groft sagt anvendes på to områder. Dourish', Illeris' og Qvortrups bidrag forsyner os med nogle analytiske begreber og strategier i tilrettelæggelsen af kommunikation. Samtidig kan kombinationen af Qvortrup og Illeris give nogle indgangsvinkler til, hvad refleksion er, hvilket kan nuancere diskussionen af, om der er iværksat politisk refleksion (jævnfør "Design af undersøgelsesmetode" side 9). Overordnet set kan anvendelsen af Dourish, Illeris og Qvortrup bidrage med komplementerende perspektiver på udviklingen af Stemmeboxen og på forholdet mellem denne og brugeren.

Faglig formidlingsvinkel

Vi har valgt en mere utraditionel form for faglig formidling, der via anskueliggørende teknikker både appellerer til modtagernes følelser, indlevelse og intellekt. Med Leif Becker Jensens formulering kan det siges, at vi søger at nå modtageren både gennem maven og hovedet. Inden for videnskaben er den faglige formidling oftest abstrakt, logisk og ræsonnerende frem for at være konkret, visuel og anskueliggørende (Jensen, 2002;17, 22). Ved at lade de to former for faglig formidling supplere hinanden, ønsker vi at skabe de bedst mulige betingelser for at nå vores målgruppe. Stemmeboxen kan ses som faglig formidling på flere måder. Den første vinkel er, at Stemmeboxen kan anskues som kommunikation forstået

som en form for *forstyrrelse*, der provokerer eleven til at udvælge en politisk observans ud fra egne forudsætninger. Elevens egen for-forståelse af eget politisk standpunkt, bliver følgelig stillet overfor den udvalgte observans, hvilket måske kan få eleven til at revurdere sine politiske for-forståelser.

For det andet formidler Stemmeboxen fagligt baseret viden i form af information om politiske udsagn. Formidlingsdelen består i, at Stemmeboxen benyttes som anskueliggørende virkemiddel. Vi forsøger på den måde at gøre det faglige forståeligt og vedkommende ved blandt andet at formidle alt fagligt indhold som udsagn og ved at benytte ukompliceret talesprog. Endelig er Stemmeboxen tænkt som et led i en undervisningssituation, hvor den skal indgå som et oplæg og motivere til videre debat. Det betyder at Stemmeboxen, kombineret med en supplerende undervisning om politik, udgør en faglig formidling.

Empiri

Formålet med det empiriske indhold er at få afprøvet Stemmeboxen som prototype i praksis. Ved at afholde et gruppeinterview med fokus på afprøvning, får vi et indblik i de forståelser, som de udvalgte repræsentanter fra målgruppen udvikler i mødet med Stemmeboxen. På den måde kan vi hente inspiration til videreudvikling af Stemmeboxen, så den bliver afstemt med elevernes hverdagspraksis, samt belyse hvorvidt der er noget, der indikerer at Stemmeboxen iværksætter en politisk refleksion.

Målgruppe

Vores målgruppe er gymnasieelever¹⁰ i Danmark, der befinder sig i aldersgruppen 15-20 år, og som modtager undervisning i dansk politik. Selvom vores målgruppe er gymnasieelever, skal Stemmeboxen passere forskellige led for endeligt at nå denne. Stemmeboxen skal passere amter, kommuner og gymnasielærere. Først og fremmest skal den igennem amter og kommuner, da det er dem, der tager stilling til, om den skal udbydes som et supplement til undervisningen i dansk politik. Dernæst er det op til gymnasielærerne, om de ønsker at implementere Stemmeboxen i deres undervisning. Det er vigtigt, at disse parter oplever, at Stemmeboxens formidling er relevant og motiverende, hvorfor vi forsøger at kombinere forskellige former for faglig formidling¹¹.

Målgruppens oplevelse af *informationsbehov* og *relevans* for politik kan belyses ud fra Sepstrups *informationspotentialekort*, som omhandler en målgruppes potentiale for at

¹⁰ Vi har således afgrænset os fra for eksempel handelsskoleelever, som også modtager undervisning i dansk politik. Dermed ikke sagt, at andre end gymnasieelever ville kunne drage nytte af den. Vi har dog valgt en begrænset målgruppe, for at kunne målrette produktet specifikt til denne.

¹¹ Det er uddybet i afsnittet faglig formidling ovenfor.

modtage en given information (Sepstrup, 2002;155). Nye undersøgelser viser, at unge opfatter sig selv som relativt velinformede om politik (Sonne, 2002; 2, Andersen, 2002;3). Det kan både betyde, at de er 'informationsmætte' og derfor ikke har behov for information, eller at de har interesse for politik og ønsker yderligere informationer om emnet. Tilsyneladende finder målgruppen politik relevant, idet en undersøgelse, udført af IEA¹², viser, at 97% af førstegangsvælgere vil stemme ved kommende valg. Det kan skyldes, at 88% af unge mellem 18-29¹³ år mener, at det at stemme er en effektiv form for politisk deltagelse, der kan påvirke politiske beslutninger (Andersen, 2002). At unge fra denne aldersgruppe vægter denne form for politisk deltagelse højt, er imidlertid ikke en tilstrækkelig motiverende faktor for, at de melder sig ind i politiske partier. Der er da også noget, der tyder på, at en del først beslutter sig for, hvilket parti de skal stemme på i selve stemmeboksen, (jævnfør "Problemfelt" side 1) (Sonne, 2002;2, Andersen, 2002;4).

Målgruppens *informationspotentiale* kan yderligere ses i forhold til Sepstrups model for, hvordan en informationsproces forløber. Dette indebærer, at målgruppen skal gennemgå seks faser¹⁴, før et budskab kan siges at have rodfæstet sig (Sepstrup, 2002;155). Da kommunikation i denne model er tænkt som noget, der kan *overføres* fra afsender til modtager, er Sepstrups opfattelse ikke i tråd med Qvortrups, hvis betragtninger vi trækker på i denne rapport (Qvortrup, 2000;147). På trods af det mener vi alligevel, at Sepstrups model er anvendelig til at give et billede af informationsprocessen, så længe der tages nogle forbehold: Vi mener at enhver modtager opfatter et budskab ud fra sine egne præmisser, hvilket vil sige, at selvom modtager gennemgår informationsforløbet seks faser, betyder det ikke, at modtageren nødvendigvis har absorberet den intendede mening med budskabet. Det betyder blot, at afsenderen har et redskab til at anskueliggøre det forløb, hvori modtageren eksponeres for budskabet. På den måde kan Sepstrups model opfattes som et analytisk redskab til at forstå kommunikation som en gradvis udvikling, hvilket ikke lader sig gøre ud fra Qvortrup.

I informationsprocessens første fase vil eleverne blive placeret i en *eksponeringssituation*, der udgøres af selve undervisningen. Det kan tænkes, at Stemmeboxen kan vække *indledende opmærksomhed* hos de fleste af eleverne, da den ligner en autentisk stemmeboks, og derfor er et nyt supplement i undervisningen, som kan vække nysgerrighed hos eleverne. Samtidig er elevernes møde med Stemmeboxen en *tvangseksponering*, idet de bliver eksponeret for den i

¹² IEA står for International Association for the Evaluation Achievement, som er en uafhængig paraplyorganisation for pædagogiske forskningsinstitutioner i cirka 50 lande (Sonne, 2002;2).

¹³ Aldersgruppen afviger en smule i forhold til vores målgruppe, men da der er tale om en mindre afvigelse, mener vi dog, at det er forsvarligt at anvende kilden i forhold til belysningen af vores målgruppe.

¹⁴ De 6 faser er eksponeringssituationen, indledende opmærksomhed, fortsat opmærksomhed, forståelse, erindring og ændring af viden, holdninger og adfærd.

undervisningen, fordi underviseren har valgt at implementere den. Det optimale vil dog være, hvis eleverne samtidig oplever et informationsbehov og bliver nysgerrige. Den *fortsatte opmærksomhed* fra målgruppen vil være til stede, hvis eleverne opretholder informationsbehovet og påbegynder programmet samt kommer igennem et eller flere emner. Hvis eleven bliver klar over, at intentionen med Stemmeboxen er at opnå refleksion om politik, er Sepstrups *forståelsesfase* opnået. Forståelsen for produktets hensigt afhænger af, om eleverne lytter til selve programmet, og om de kigger på det afsluttende resultat af deres test. De elever der når denne fase, kan være dem, der oplever Stemmeboxens indhold som relevant i forhold til deres hverdagspraksis. Den videre undervisning underbygger og er med til at fremme den såkaldte *erindringsfase*, idet formidlingen af dansk politik følger op på Stemmebox-oplevelsen. Eleverne kan her medbringe deres resultat som grundlag for videre informationssøgning og til diskussion af politik. Hvorvidt målgruppen når sjette og sidste trin, som Sepstrup betegner som *ændring af viden, holdning og adfærd*, er, ikke helt uproblematisk at relatere til vores ønske om at iværksætte politisk refleksion. På den ene side kan politisk refleksion siges at være en ændring af holdning og adfærd, hvis eleven revurderer sine politiske for-forståelser på baggrund af Stemmebox-oplevelsen. På den anden side er politisk refleksion ikke nødvendigvis i vores tilfælde forbeholdt Sepstrups sjette fase, da refleksion kan iværksættes i alle faserne.

Design af undersøgelsesmetode

I projektet anvender vi kvalitativ metode. Metoden er valgt, idet vi ønsker at afdække det subjektorienterede begreb *refleksion* hos interviewpersonerne. Det kan være svært at afdække ud fra kvantitative målestokke, idet det kan diskuteres, hvorvidt det er muligt at måle den forandring og påvirkningsproces, som læring og heraf refleksion givetvis må være. Vores arbejdsproces har vekselvirket mellem teori og praksis, som kendetegner den kvalitative cirkulære metode (Pedersen & Nielsen, 2001;37, 44). På den baggrund har vi valgt at lave et gruppeinterview¹⁵, hvor vi har interviewet fem personer, heraf fire piger og en dreng¹⁶. Gruppeinterviewets hensigt er, at få eleverne til at diskutere deres oplevelse af Stemmeboxen, og på den måde opfange de forskellige tanker, meninger og ideer der opstår i deres interaktion¹⁷. Det giver ny viden om målgruppen og deres opfattelse af Stemmeboxen, i form af deres genfortalte handlinger, refleksioner og erfaringer.

¹⁵ Interviewet varede halvanden time, og eleverne havde prøvet Stemmeboxen forinden. Forløbet blev henholdsvis optaget på diktafon og video. I transskriptionen har vi forsøgt at gengive det autentisk, så længe det ikke er meningsforstyrrende for at bibeholde så mange af elevernes formulerede oplevelser som muligt. Udformningen af interviewguiden og transskriptionen af interviewet forefindes i bilag 3.

¹⁶ De fem interviewpersoner er elever fra Himmelev Gymnasium i Roskilde kommune, og kommer alle fra en 3.g klasse, som har samfundsfag på højt niveau.

¹⁷ Alle gymnasieeleverne har givet samtykke til, at vi må benytte deres udsagn i projektet.

På baggrund af mødet med målgruppen, må vi tilegne os nye begreber og forståelser samt revidere vores antagelser om målgruppen i forhold til at kunne tilpasse udformningen af Stemmeboxen til målgruppen. Vi finder det givtigt at have en interaktion mellem målgruppen og vores arbejde med Stemmeboxen, da produktet skal ses som en udviklingsproces mellem os, som udviklere, og eleverne. På denne måde får målgruppen indflydelse på videreudviklingen af Stemmeboxen.

I den kvalitative tilgang i gruppeinterviewet, stiller vi hovedsageligt oplevelsesrelaterede og åbne spørgsmål til interviewpersonerne. Fokus er på deres umiddelbare oplevelser af fænomenet Stemmeboxen, og hvilke refleksioner mødet kan have sat i gang. Vi har ikke på forhånd forelagt dem vores intentioner med produktionen af Stemmeboxen, vores for-forståelser om processen eller om dem som målgruppe og interviewpersoner. Det er inspireret af Dourish fænomenologisk influerede tanker om at fokusere på de konkrete og umiddelbare handlinger (Dourish, 2001;102). Indledningsvist i interviewet har vi yderligere pointeret over for interviewpersonerne, at alle deres divergerende oplevelser, holdninger og udsagn er relevante for vores undersøgelse. Samtidig har vi opfordret dem til at diskutere med hinanden frem for at rette henvendelse direkte til os som interviewere, med det formål at deres sproglige interaktioner skaber en social konstrueret kontekst, som vi får mulighed for at systematisere mønstre ud fra.

Vi er opmærksomme på, at det ikke er muligt at foretage brede og statistiske generaliseringer ved at benytte kvalitative undersøgelser. Derimod er vi interesserede i at lave analytiske generaliseringer (Halkier, 2002;113f).¹⁸ Analytiske generaliseringer skal forstås som, at vi forsøger at opstille tre idealtyper for refleksion som er en slags kondensering af den viden, vi har på baggrund af empirien samt Illeris og Qvortrups teorier. Det vil sige, Illeris' refleksion som *eftertanke* og *spejling* samt Qvortrups refleksion som *iagttagelse af iagttagelser*. Vi er bevidste om, at denne skelnen mellem idealtyperne kan være svær at adskille i empirien, og en sådan skelnen hovedsageligt er analytisk og teoretisk. Vi vil dog benytte disse refleksionstyper som analyseredskab på empirien, i et forsøg på at afdække politisk refleksion som det måtte komme til udtryk i elevernes udsagn.

Design af analyse

Vi har valgt at lave en analyse, der er delt i fire. Første del af analysen omhandler Stemmeboxens og dens brugeres forskellige kontekster. Det er relevant at inddrage i forhold til udformningen og videreudviklingen af Stemmeboxen, så den rammer målgruppen. Anden

¹⁸ For overvejelser i forhold til validitet, realibilitet samt repræsentativitet se bilag 4.

del af analysen beskæftiger sig med Stemmeboxens design og rumlighed. Her begrundes og analyseres vi, hvordan Stemmeboxen er udformet fysisk, og hvilken betydning det har haft for målgruppens oplevelse og mulige iværksættelse af refleksion. Tredje analysedel er centreret om selve programmet og de overvejelser, der ligger til grund for udformningen, samt hvordan programmet har virket og indvirket på eleverne. I den sidste analysedel diskuteres det, om Stemmeboxen kan siges, at have iværksat politisk refleksion hos målgruppen, hvilket knyttes til en teoretisk diskussion af begrebet refleksion. Her vil der blive samlet op på pointer fra de øvrige afsnit for at diskutere, hvordan kontekst, rumlighed, og program har haft indflydelse på målgruppens refleksion, hvilket leder hen til en besvarelse af vores problemformulering.

Analyse 1: Stemmeboxens kontekst

For at kunne udvikle et produkt, der er rettet mod en målgruppe, er det, i henhold til Dourish, nødvendigt at se på de forskellige kontekster, som målgruppen og produktet befinder sig i. Det skyldes, at produktet - i dette tilfælde Stemmeboxen - kan ses som en medieret kommunikation mellem designer og bruger. Som vi tidligere har beskrevet, betoner Dourish nødvendigheden af, at målgruppens forståelsesramme indtænkes i produktets design, så de opfatter og giver mening til produktet på en hensigtsmæssig måde. Med Stemmeboxen har vi forsøgt at skabe et produkt, hvor computeren bringes ud af boksen på bordet, hvilket understreger vigtigheden af at undersøge de nye kontekster, produktet bringes ud i og skal tilpasses til. Ud fra et *embodiment* perspektiv er det, ifølge Dourish, vigtigt at medtænke *social computing*. Det vil sige, at fokusere på de sociale elementer der er til stede i produktet samt at inddrage og medtænke de kontekster, produktet skal indgå i;

"Context can mean many things; it might be the tasks that the system is being used to perform, the reasons for which the tasks are being carried out, the settings within which the work is conducted, or other factors that surround the user and the system. The context, though, is as much social as technical" (Dourish, 2001;56).

Vi mener, at Stemmeboxen kan ses i flere kontekstuelle perspektiver. Vi vil koncentrere os om fire forskellige kontekster, som Stemmeboxen bliver bragt ud i, og som hænger uløseligt sammen. For at kunne belyse, hvordan hver af disse kontekster indvirker på elevernes oplevelse af Stemmeboxen, vil vi forsøge at holde de fire kontekster adskilt i følgende gennemgang.

Den første kontekst udgøres af et overordnet samfundsmæssigt perspektiv. Den anden kontekst er den som vores målgruppe, gymnasieeleverne, befinder sig i. Den tredje kontekst er den undervisningssituation, som Stemmeboxen skal indgå i. Endelig er der Stemmeboxen, der som et konstrueret socialt rum, udgør den kontekst, hvori eleven interagerer med programmet.

Den samfundsmæssige kontekst

På et abstrakt plan kan verden ses som en scene for al aktivitet:

"...[it] is not simply that we are embodied in the world, but also that the world is the site and the setting of all activity It shapes and is shaped by the activities of embodied agents" (Dourish,2001;125).

Den brede samfundsmæssige kontekst er derfor et relevant perspektiv at inddrage i forhold til Stemmeboxen og dens brugere, idet selve konstruktionen af samfundet påvirker brugernes hverdag. Det vil sige, at den brede kontekst ligeledes vil påvirke elevernes læringssituation,

hvilket har konsekvenser for os som formidlere og Stemmeboxen som formidlingsprodukt (Illeris, 2000;18).

Det nuværende samfund kan, ifølge Lars Qvortrup, karakteriseres som et polycentrisk og hyperkomplekst samfund. Det vil sige, at det er et samfund, der er karakteriseret ved, at der ikke er et universalt omdrejningspunkt, men i stedet en mangfoldighed af refleksionscentre, som gensidigt iagttager hinanden. Det netværk af mennesker, der iagttager hinanden og hinandens iagttagelser, danner et hyperkomplekst system. På grund af det hyperkomplekse iagttagelsessystem er behovet for et globalt kommunikationssystem (for eksempel internettet) opstået, da det kan lette menneskers indbyrdes og gensidige iagttagelser. En konsekvens af de utallige iagttagelsesmuligheder, der opstår med det globale kommunikationssystem, er, at der bliver et behov for computerteknologi, der kan hjælpe mennesker til bedre at overskue andres handlinger på deres egne præmisser i form af til- og fravalg (Qvortrup, 2000;289ff).

Qvortrup karakteriserer det globale kommunikationssystem som, at det både kan være kompleksitetsreducerende og -forøgende. Således kan mennesket opleve, at mulighederne for valg af iagttagelser forøger kompleksiteten, mens den modsat reduceres ved fravalg af iagttagelsesmuligheder (Qvortrup, 2000;289ff). Betragtes Stemmeboxen i forhold til et hyperkomplekst samfund, er det muligt at se den som et kommunikationsredskab, der kan mindske iagttagelsesmulighederne i forhold til politik. Med brug af Qvortrups anskuelser vil vi sige, at eleven i Stemmeboxen får mulighed for at iagttage andre menneskers politiske standpunkter ud fra sine egne iagttagelseskriterier. Derved kan eleven tilslutte sig eller fravælge de udsagn han/hun er enig og uenig i. I fravælgelsen af udsagn reducerer eleven antallet af synspunkter, og kompleksiteten bliver følgelig reduceret. Omvendt kan Stemmeboxen også øge kompleksiteten omkring elevens politiske ståsted, idet eleven samtidig kan iagttage sine egne kriterier for iagttagelse og således diskutere sine egne iagttagelseskriteriers gyldighed over for andre mulige iagttagelseskriterier. På den måde kan Stemmeboxen skabe tvivl om elevens hidtidige politiske placering, eftersom den kan præsentere alternative politiske vinkler, som eleven måske ikke har taget i betragtning.

I forlængelse af det opererer Illeris med begrebet hverdagsbevidsthed, som beskytter mennesker imod en overvældende informations- og læringsstrøm, ved at afvise eller fordreje iagttagelsen til at passe ind i allerede eksisterende strukturer (Illeris, 2000;86). Illeris' begreb får altså stort set samme konsekvens som Qvortrups kriterier for iagttagelse for den enkelte, og de supplerer dermed hinanden. Illeris opererer endvidere med forskellige former for forsvarsmekanismer, som kan igangsættes i læringssammenhænge for at undgå brud med hidtidige opfattelser (Illeris, 2000;83). Vi vil i denne rapport benytte to former for forsvarsmekanismer, som kan defineres som *nivellering* (der er i virkeligheden ikke noget

problem) og *harmonisering* (at hæfte sig ved uvæsentlige fællestræk ved modstridende forhold).

Målgruppens kontekst

En betragtning af samfundet som værende hyperkomplekst har naturligvis en konsekvens for måden, hvorpå målgruppen karakteriseres. Blandt andet må det antages at have en betydning for gymnasielevs politiske bevidsthed, at de i mindre grad identificerer sig med de store samfundsklasser¹⁹, som i første del af det 20. århundrede dannede grundlag for det partipolitiske system (Qvortrup, 2001;85). Ifølge Qvortrup er et politisk eller socialt fællesskab, ikke længere noget man fødes ind i, hvorved det i mindre grad er de unges klassemæssige tilhørsforhold, der afgør deres politiske ståsted. En undersøgelse af samfundsforsker Ulla Højmark Jensen underbygger yderligere denne pointe, idet hun konkluderer, at mange gymnasielever er politisk bevidste og orienterede om, hvad der sker i verden omkring dem, selvom de ikke deltager i de politiske organisationer²⁰ (Jensen, 2001;352ff).

De unge stemmer i stedet ud fra mediernes dækning af de politiske emner i valgkampe, og venter ofte med beslutningen, til de står i stemmeboksen (Andersen,2002) Vores Stemmebox er derfor relevant, fordi den fremrykker stemmebokssituationen, og dermed kan den igangsætte den beslutningsproces og refleksion, som danner grundlag for de unges partivalg.

Vi ønsker at indfange målgruppens hverdagskontekst ved, at benytte forskellige mediegenerer til formidling af Stemmeboxens politiske udsagn, da de i hverdagen indhenter deres politiske informationer via forskellige medier. Unge mennesker opdrages i et samfund, der i stigende grad baseres på kommunikation og evnen til at forstå og handle i forhold til medieformidlede budskaber (Friedberg, 1997;10). Målgruppens politiske viden kommer da også hovedsageligt fra medierne (tv, radio, aviser), som heraf påvirker deres politiske dannelse (Bruun, 2001;219). Kultur- og fritidsundersøgelser tyder dog på, at unges interesse for de elektroniske og visuelle medier er stigende på bekostning af interessen for de trykte medier (Fridberg, 1997;21). Det kan illustreres ud fra følgende citat:

Elev 4: "Jeg har det sådan, at efter at have siddet otte timer i en skole og have læst og lavet lektier, der gider jeg ikke gå hjem, og tage den tykke avis. Så trænger man mere til at slå hjernen fra og måske se nyhederne på tv. Det er bare anderledes og måske et frisk pust" (Gruppeinterview;62)

Den tiltagende betydning, som medierne har fået for de unge, har medvirket til, at de har udviklet særlige mediekulturelle færdigheder. Det betyder, at de er vant til at afkode og forstå billedforløb, og hurtigt kan skifte mellem forskellige billedudtryk og samtidig forstå, hvad de

¹⁹ De store samfundsklasser udgjorde bønderne, arbejderne og borgerskabet.

²⁰ Eksempelvis ved at være medlem af et politisk parti.

ser (Tuft & Christensen, 2001;91). I mødet med Stemmeboxen medbringer eleverne således en veludviklet forståelse for visuelle udtryk og blandede medieformer, hvilket ikke er en uvæsentligt præmis for deres brug af multimediedesignet. Dette beskæftiger vi os nærmere med i analysen af "Analyse 2: Stemmeboxens rumlighed" side 17.

Undervisningskontekst

I en undervisningssituation bør der tages højde for, at elever opfatter forskelligt. Hvor nogle foretrækker verbal kommunikation, foretrækker andre visuel- eller skriftlig kommunikation. Det peger i retning af, at en differentiering, med hensyn til medieudtryk og fortælleformer, er hensigtsmæssig i en undervisningssituation (Andersen & Sørensen, 1997;94). De medieformer som unge prioriterer højest (radio, tv, video og musik), bliver dog ikke prioriteret højt i undervisningen. Dette kan forekomme paradoksalt i sig selv; særligt set i forhold til, at Statens Medieudvalg har understreget betydningen af, at børn og unge har adgang til et alsidigt og relevant udbud af medier og ikke mindst et medieindhold med kvalitet. Et mere varieret medieudbud kan givetvis medføre, at unge får mulighed for at opøve og udvikle færdigheder til analytisk og kritisk at tilegne sig trykte såvel som elektroniske indholds- og udtryksformer (Fridberg, 1997;12).

Vi mener, at Stemmeboxen med Dourish' ord kan ses som *appropriate technology*²¹, idet den forener målgruppens hverdagspraksis i mediemæssig øjemed med faglig undervisning. Endvidere har vi forsøgt at tage højde for elevernes forskelligheder ud fra Stemmeboxens forening af mediemæssige udtryk. Herved er det vores intention, at Stemmeboxen kan indgå som et nyskabende supplement til den gængse formidling af fagligt stof, hvilket angiveligt vil kunne foranledige reaktioner, som den vi fik under vores gruppeinterview: ”*Bare det der igen med strengen og krydset. Der er lidt mere gang i den [Stemmeboxen red.] end med et kridt*” (Gruppeninterview;75).

I forbindelse med den undervisningsmæssige kontekst, som Stemmeboxen skal indgå i, har vi overvejet, hvorvidt den fysiske placering af Stemmeboxen har en betydning; for eksempel om Stemmeboxen skal placeres i selve undervisningslokalet eller andre steder. Vi mener, at de bedste betingelser vil være, hvis Stemmeboxen placeres i et rum, hvor der er mindst mulig støj. Ved en sådan placering stilles de bedste betingelser for, at eleven kan skærpe sin opmærksomhed omkring selve indholdet og oplevelsen i Stemmeboxen.

Konteksten i Stemmeboxen

Stemmeboxen er koncentreret omkring at skabe en intens og aflukket situation for eleven. Det er, som nævnt, for at afskærme støj, men ligeledes for at forsøge at mindske udefra

²¹ *Appropriate technology* er når brugerens hverdag indarbejdes i et teknisk system (Dourish, 2001;133).

kommende samfundsmæssige påvirkninger. Det vil sige, påvirkninger personificeret af de andre elever og lærere, idet disse forhold altid påvirker den specifikke kontekst og situation (Illeris, 2000;20). Konkret har vi forsøgt at gøre dette ved at skabe et mørkt og lukket rum, hvor eleven er alene med sine valg handlinger, holdninger og iagttagelser. Derudover har vi valgt at vise politiske udsagn uden at offentliggøre partiernes navne, da dette ligeledes kan påvirke elevens til- og fravalg af bestemte partier for eksempel på grund af politisk korrekthed.

Som beskrevet under afsnittet om den samfundsmæssige kontekst kan samfundet opfattes som hyperkomplekst, hvilket betyder, at det blandt andet er kendetegnet ved at være et stort iagttagelsessystem. Undervisning i almen dannelse, som den foregår på gymnasierne, bør ifølge Qvortrup være fremmede for evnen til at iagttage reflektivt. Det dækker blandt andet over, at eleven skal kunne sætte sig i andres sted og blive opmærksom på forskelligheder, iagttage sig selv udefra samt indgå i abstrakte diskussioner. Dette kan bevirke, at eleven bliver i stand til at forvalte den hyperkompleksitet, som er karakteristisk for samfundsmæssigheden (Qvortrup, 2000;301). I denne sammenhæng kan Stemmeboxen ses som en konstrueret kontekst, hvori eleven bliver placeret i en situation, hvor der er mulighed for at iagttage egne og andres kommunikative handlinger ud fra de præsenterede politiske udsagn. Det er således vores intention, at Stemmeboxen skal udgøre et reflektivt rum, hvor eleven får mulighed for at indgå i en interaktion med Stemmeboxen. På den måde får eleven mulighed for at konstruere ny viden, idet han/hun konfronterer de nye informationer med den eksisterende viden (Bang, 1997;24).

I dette afsnit vil vi beskæftige os med den rumlige og håndgribelige dimension af Stemmeboxen samt elevernes sanselige oplevelse af denne. I forhold til den rumlige del vil vi se nærmere på, hvilken rolle den fysiske udformning spiller for helhedsopfattelsen af Stemmeboxen. Vi forsøger at flytte computeren ud af boksen og udforme en brugerflade, der udfolder sig i selve Stemmeboxens rum, så den bliver håndgribelig. Det betyder, at når vi i dette afsnit benytter begrebet brugerflade, mener vi de virkemidler, hvorigennem eleven kan kommunikere handlinger til computeren og omvendt. I Stemmeboxen er brugerfladen derfor blyanten, afkrydsningsfelterne og frem og tilbageknapperne på væggen samt forhænget.

At designe med brugeren i bevidstheden

Vi er interesserede i elevens interaktion med Stemmeboxens rumlighed og håndgribelighed, idet det er en forudsætning for en eventuel iværksættelse af politisk refleksion, at eleven interagerer så problemfrit som muligt. Derved kan eleven opretholde fokus på det indhold, som programmet formidler. Rummet skal således understøtte iværksættelse af politisk refleksion. I forhold til Stemmeboxen er begrebet *place*²² særlig relevant, da vi har søgt at skabe et rum, hvor der er indbygget en handlingspraksis, som har direkte reference til de stemninger og normer, der er forbundet med en valgsituation. Det vil sige, at rummet skal indbyde til koncentration, stilhed og intensitet, samt at det er en handling, der skal foretages alene. Den fysiske udformning markerer således konturerne for det interaktive rum, inden for hvilket der gælder andre koder end udenfor rummet. En af eleverne fra gruppeinterviewet opfattede det på denne måde:

Elev 4: *"Jeg synes, at det var meget godt. Man kunne koncentrere sig om det, man skulle. Man er jo sig selv, når man skal ind og stemme i en stemmeboks. Man skal ikke påvirkes af andre mennesker"* (Gruppeninterview;69).

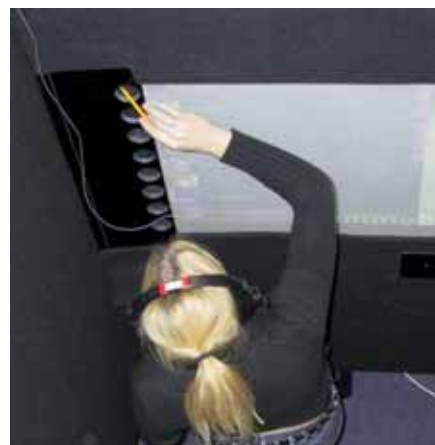
Eleven behøver ikke længere, at forholde sig til lærerens og de andre elevers tilstedeværelse, fordi eleven er alene i Stemmeboxen. Derved opstår der en forskel mellem de to *rum*, hvilket skaber nogle gunstige betingelser for elevens fremmediagttagelser og selviagttagelser. De normer for handling, som *place* begrebsliggør, kan ikke designes. De kan kun skabes via praksis, hvilket vil sige afprøvning. Dette begrundes Dourish med meningsdannelsens kontinuerlige karakter:

"Just as practice is extended in time, so is any ontology subject to continual and ongoing revision, rather than being statically embedded in some artifact. A design may reflect a

²² Dourish introducerer to måder at anskue et computerprodukt på: *Space*, som indbefatter systemets fysiske og mekaniske opbygning, og *place* som henfører til de praksiser og normer for handlinger som opbygges, når mennesker interagerer i *space* (Dourish, 2001;89ff,151). *Space* er, med Dourish ord: *"only a means to an end"*, nemlig at skabe et design, der beforder dannelsen af *place* (Dourish, 2001;149).

particular set of ontological commitments on the part of a designer, but it cannot provide an ontology for a user" (Dourish, 2001;130).

Med Stemmeboxen kan vi således ikke tilrettelægge én bestemt forståelse af programmet hos eleven. Det vil sige, at det er umuligt at udforme en færdig plan for anvendelsen af programmet, idet meningsdannelse, ifølge Dourish, sker ved konkrete og handlingsorienterede interaktioner med verden. Selvom vi gennem hele designprocessen har tilstræbt, at Stemmeboxen skal imitere en autentisk valgsituation mest muligt, var der eksempler på, at eleverne ikke automatisk adopterede vores mening, som lå bag designet. Et af elementerne til at underbygge valgsituationen er, at eleverne skal sætte kryds med en rigtig blyant. På et spørgsmål om, hvad eleverne syntes om, at de skulle sætte krydser med blyanten, svarede de:

Elev 4: "Jeg blev ved med at trykke på billederne."

Elev 2: "Det tror jeg faktisk havde været optimalt. Hvis man kunne trykke på billederne. Men det fungerede fint" (Gruppeinterview;75).

Det bekræfter Qvortrups pointe om, at kommunikation hverken kan eller skal forstås som en overførsel af informationer fra et menneske til et andet - fra designer til bruger. Som det anskueliggøres ved citatet, opfatter de implicerede i den kommunikative situation, ikke informationerne som os, men på hver deres egen måde.

Det rumlige design

Stemmeboxens rumlige design kan opdeles i et ydre og indre. Det essentielle ved det ydre design er, at metaforen for en valgsituation er tydelig. Metaforikken her er forholdsvis let gennemskuelig, da vi benytter en rigtig stemmeboks.

Eleven skal derfor genkende den symbolske mening ved at forbinde artefaktet, Stemmeboxen, med det at gå til valg. I gruppeinterviewet tilkendegav en af eleverne sin indlevelse i valgsituationen:

Elev 2: "Ja, man går jo ind bag et forhæng. Så på den måde minder det meget om et valg" (Gruppeinterview;57).

Hvor det ydre design, med sin direkte reference til valgsituationen, skal få eleven til at indleve sig i denne, skal det indre, understreget af det mørklagte rum, virke som en neutral kulisser for selve valghandlingen. Neutral skal forstås på den måde, at rummet skal understøtte elevens fokus på skærmen samt skærpe koncentrationen. Formålet med Stemmeboxens indre udformning er at understøtte den refleksion, som programmet skal igangsætte hos eleven.

Derfor skal brugerfladen ikke tiltrække sig unødigt opmærksomhed, på bekostning af det indhold programmet kommunikerer.

De artefakter, som eleven skal benytte til at interagere med programmet, er derfor udformet efter det princip, som inden for HCI betegnes som *'ready-to-hand'*, i modsætning til *'present-at-hand'* (Dourish, 2001;109). Hvis eleven i anvendelsesøjeblikket har sin opmærksomhed rettet mod brugerfladen, er den *present-at-hand*. Er den fulde opmærksomhed derimod rettet mod programmets handling, er brugerfladen *ready-to-hand*. I elevens interaktion med Stemmeboxen er sidstnævnte at fortrække, fordi brugerfladen herved træder i baggrunden i elevens håndtering af selve programmet. I praksis sker det, når eleven interagerer med det handlingsforløb, som udspiller sig på skærmen, uden at reflektere over, at interaktionen sker via den blyant, som bruges til at sætte krydser med. Når eleven ikke er bevidst om sin interaktion, men udelukkende har fokus på det indhold, som programmet kommunikerer, er der sket en *kobling* mellem brugerfladen og selve programmet. Koblingen sker, når eleven kun er bevidst om, *hvad* han/hun *gør* og *hvorfor*, men ikke *hvordan* (Dourish, 2001;109, 137ff). Således tilskynder metaforen eleven til at have fokus på det essentielle - det indhold som programmet kommunikerer og ikke på teknikken bag (Dourish, 2001:142f).

Der er to pointer med det ovenstående. Dels illustrerer det, hvordan vi ser Stemmeboxen som scenen for den centrale valghandling. Dels belyser det de rumlige, håndgribelige multimediers egenskaber, i modsætning til mere traditionelle multimedieproduktioner. Disse egenskaber består i, at brugen af håndgribelighed gør, at Stemmeboxen kan indgå forudsætningsløst i elevernes hverdag og handlinger. De håndgribelige multimedier er en moderne fortolkning af historien om bjerget, der kom til Muhammed.

Sanseoplevelsen af Stemmeboxen

Stemmeboxen, som et isoleret rum, giver eleven en alsidig sanseoplevelse, idet eleven påvirkes visuelt, auditivt og kropsligt. De forskellige sanseoplevelser skal underbygge hinanden, hvilket elevernes oplevelse i citatet afspejler:

Elev 4: *"Jeg synes, at det var meget afslappet. Man vidste jo godt, at man skulle koncentrere sig - med sort og mørke og så videre".*

Elev 2: *"Der var en anden energi".*

Elev 1: *"Ja. Og så var der også lidt varmere".*

Elev 2: *"Og så kom man ind i det her mørke. Og for enden af gangen var der lys...og så går man derind ...og så"* (Gruppeninterview;69).

Den rolle sansningen skal spille, er at motivere eleverne til at have fokus på handlingen på skærmen. Sansningen skal dermed virke gavnende for den del af læringen, som Illeris kalder den følelsesmæssige og motivationelle. Den side spiller for Illeris en central rolle for kognitive processer i læringen. Motivation og følelser vil altid præge læringsresultatets

karakter, og heraf refleksion, og vil indvirke på i hvilken grad læringen vil blive husket og anvendt (Illeris, 2000;60).

Stemmeboxens fysiske design skal ansprende til positive stemninger, som tryghed og koncentration, hos eleverne. Af samme grund spurgte vi eleverne om, hvilke følelser de forbandede med oplevelsen i Stemmeboxen:

Elev 2: *"Det var mørkt, når man kom ind."*

Elev 1: *"Det var roligt."*

Elev 4: *"Ja det synes jeg også. Det var meget rart."*

Elev 1: *"Det var rart, at man fik lov til at sidde i sine egne tanker."*

Elev 2: *"Ja og så musikken. Den hjalp også."*

Elev 4: *"Det er også måden, hvor man får folk til at lytte. Der er farve på, det er live, og nogen har optaget det. Alle de der indtryk. Det er noget, der gør, at man også gider at lytte og sætte sig derind" (Gruppeinterview;60).*

I citatet sætter den fjerde elev meget rammende lighedstegn mellem de positive indtryk og hendes motivation for at interagere med Stemmeboxen. Hermed understreger det Illeris' pointe om, at det følelsesmæssige, som i Stemmeboxen befordres af det sanselige, ikke kan ses adskilt fra den kognitive side af læring.

I dette afsnit vil vi udfolde overvejelser om hvilken indvirkning, programdesignet kan have på, at Stemmeboxen kan have iværksat politisk refleksion. Grundidéen bag Stemmeboxens programdesign er centreret omkring et overraskelsesmoment. Forstået på den måde, at ved at hemmeligholde partinavnene og selve stemmeafgivelsen ønsker vi at give eleven en overraskelsesoplevelse, der forhåbentlig kan være med til at igangsætte politisk refleksion. For at dette kan lade sig gøre, er det fundamentalt, at eleverne i hovedtræk adopterer og opnår forståelse for de meninger og betydninger, vi har indlagt i programdesignet. Disse forhold vil vi se nærmere på i det efterfølgende.

Forståelse af programmets handlingsforløb

Som nævnt i forrige afsnit, er det ifølge Dourish essentielt, at brugeren medtænkes i designet, da det er brugeren og ikke designeren og dennes intentioner, der skaber og tillægger mening til produktet²³. Vi har derfor valgt at guide eleven igennem handlingsforløbet ved hjælp af speaks og brug af symboler, som kommunikerer indhold, men ikke handlinger. Allerede fra start får eleven forklaret programmets formål, og dernæst hvordan de navigerer mellem de enkelte emner. I interviewet fremgik det, at eleverne allerede fra start opfattede programmets formål:

Interviewer 2: *"Gik det op for jer, mens I var i boksen, hvad det gik ud på?"*

Elev 1: *"Ja, det synes jeg."*

Interviewer 2: *"Og var det hurtigt eller sent i forløbet?"*

Elev 1: *"Det var allerede i indledningen."*

Elev 4: *"Jo, det synes jeg også."*

Elev 1: *"Sagde han ikke, at det var en masse holdninger fra partier, der var blevet stillet op, og så skulle man tage stilling til, hvilken en..."*

Elev 2: *"Jo"* (Gruppeinterview;71).

Udover selve guidningen har vi valgt at synliggøre programmets reaktion på elevernes handlinger, for at brugerne bliver klar over programmets status, og kan guide dem videre i forløbet. Rent praktisk sker det ved, at symbolet, for det udsagn de vælger, kører over i højre side og bliver liggende.

Programmets indhold

I vores udvælgelse af de seks politiske emner, har vores udvælgelse været rettet mod, at emnerne skal være relevante og interessante for gymnasieelever²⁴. Men da emnerne er valgt ud fra vores forståelse af, hvad der vil være meningsfuldt med henblik på at igangsætte politisk refleksion hos eleverne, er der potentiel mulighed for, at eleverne ikke adopterer vores

²³ Jævnfør valg af teori, Sepstrup kontra Qvortrup.

²⁴ Ved en kvantitativ eller kvalitativ undersøgelse kunne vi mere præcist have fundet ud af, hvilke emner gymnasieelever har en interesse for. Dette har vi fravalgt af ressourcemæssige årsager.

opfattelse af emnernes relevans. Det kan have den konsekvens, at de ikke betragter programmet som meningsfuldt i henhold til at teste deres politiske holdning. Emnerne viste sig overvejende at være et hensigtsmæssigt valg, som vores gruppeinterview viser:

Elev 2: *"Jeg synes, at det var nogle gode emner, I havde valgt for vores målgruppe."*

Elev 1: *"Ja, det var bare ikke den første, jeg ville have tænkt på, det med Christiania."*

Elev 2: *"Jo, det synes jeg egentlig var meget relevant"* (Gruppeninterview;74).

Som citatet viser, var der dog forskellige betragtninger, hvad angår emnet Christianias relevans, men ingen af interviewpersonerne var direkte afvisende over for emnet. Foruden de valgte emner foreslog eleverne, at de kunne have ønsket emner som EU og udenrigspolitik. Under de politiske emner har vi udformet otte udsagn²⁵, der hver repræsenterer et politisk parti i Folketinget. Ud fra elevernes andre erfaringer med politiske tests, tilkendegav en elev, at antallet af udsagn i Stemmeboxen gjorde det nemmere at finde et udsagn, som repræsenterede elevens egen holdning:

Elev 2: *"Altså i forhold til den på internettet, der var der tre udsagn til et spørgsmål. Her var der otte spørgsmål, og det dækkede mere hele spektret. Derfor var det nemmere at sige [her ligger jeg]"* (Gruppeninterview;53).

Tilsyneladende var det netop grundet de otte udsagn, forholdsvis uproblematisk for eleverne at indoptage de nye de indtryk Stemmeboxen formindede til dem, da de lettere kunne finde en holdning der matchede dem. Eller med Illeris' formulering var det let: *"at optage indtryk fra omgivelserne [red. Stemmeboxen] i de allerede udviklede psykiske strukturer"* (Illeris, 2000;27). Antallet af udsagn kan dog indebære nogle konsekvenser for elevernes oplevelse. De otte udsagn er af cirka 30 sekunders varighed og kan derfor være svære at huske. Især når eleven samtidig skal tage stilling til hvilket udsagn, der afspejler den holdning, som han/hun har. Dette kan have den konsekvens, at eleven mister koncentrationen og således ophører med at fokusere på det indhold, programmet kommunikerer. Derfor er der i programmet også mulighed for, at eleven kan høre et udsagn igen.

Elev 1: *"Jeg ville synes, at det var meget sjovt, hvis man sådan lige kunne sortere i dem. Sådan at man kunne sige "det der tema, det er i hvert fald ikke noget". Sådan at man måske kunne dele det op til sidst med to – tre udsagn som sagde én noget, og så kunne man derefter tage stilling til to."*

Elev 4: *"Ja"* (Gruppeninterview;66).

En sådan selektionsfunktion kunne være interessant at indarbejde ved en videreudvikling af Stemmeboxen, idet det måske ville kunne skabe et overblik, der igen ville kunne fastholde

²⁵ Udsagnene er formuleret ud fra Håndbog i dansk politik 2001 & 2002.

koncentrationen. Med Qvortrups ord ville en sådan funktion være medvirkende til en kompleksitetsreduktion.

Synligheden i programmets struktur

Den prototype af programmet, som blev benyttet ved afprøvningen af Stemmeboxen havde en lille brist²⁶, idet programmet forstod én afkrydsning med blyanten som flere. Det havde den betydning, at når eleven satte et enkelt kryds, var der risiko for, at programmet registrerede det som to krydser. Det kan betyde, at programmet udførte en anden handling, end den eleven havde til hensigt. Den skavank gjorde programmets konstruktion synlig for eleven og rettede opmærksomheden imod at omgå programmets fejl, frem for at eleven kunne koncentrere sig om valgsituationen.

Elev 5: "*Jeg blev sådan lidt 'Okay, den er hurtig den her'. Jeg forstod først ikke helt, hvad det var den lavede, men så tænkte jeg 'nå, det er sådan her' "*
(Gruppeinterview;76).

Fejlen i programmet medførte, at eleverne rettede deres bevidsthed mod brugerfladen, der således blev *present-at-hand* frem for det foretrukne *ready-to-hand*²⁷. Dette kan have haft en negativ betydning for elevens koncentrationsevne i henhold til at opfange programmets indhold.

Udsagnetenes formidlingsform

For at teste forskellige formidlingsformer har vi benyttet videopræsentationer af personer i hverdagssituationer, video med én gennemgående person, ren tekst, ren lyd og en kombination af tekst og lyd. Kombinationen af tekst og lyd opfattede eleverne som en god formidlingsform, fordi den højnede deres koncentration (Gruppeinterview;52, 53). Alligevel affødte videoklippene de fleste reaktioner, hvilket kan hænge sammen med, at unges medievaner er centreret omkring levende billeder (Fridberg, 1997;21):

Elev 4: "*Det virkede spontant. Jeg syntes, at det var en meget god måde at få det formidlet på. Når der er én, der vender sig og siger 'nu skal i høre'.* "

Elev 2: "*Ja, den havde sådan lidt dogmefilms-effekt, fordi dogmefilm er sådan mere realistisk. Så kan du relatere til det.*"

Elev 2: "*Ja, I havde taget sådan nogle hverdagsaktuelle situationer*"
(Gruppeinterview;68).

Eleverne opfattede det altså som positivt, at personerne i videopræsentationerne henvendte sig direkte til dem, og at præsentationerne var formidlet, så eleverne kunne relatere til situationerne. Det underbygger vores overvejelser omkring formidlingsformen, hvor vi for eksempel har valgt, at personerne i videopræsentationerne skal foregive at have øjenkontakt med eleven. Det skyldes, at vi opfatter brugen af personer i videoklippene som mekanismer,

²⁶ Denne fejl er på nuværende tidspunkt oprettet.

²⁷ Jævnfør analysen af det rumlige design.

der kan understøtte opretholdelsen af en tilnærmet interaktion. Det understøtter en non-verbal handling, som eksempelvis øjenkontakt.

Den øjenkontakt, der forekommer i Stemmeboxen, kan sammenlignes med den situation, der udspiller sig i TV-Avisen, hvor oplæseren kigger på seeren. Det minder om *rigtig* øjenkontakt; det tilnærmer sig en situation, hvor der befinder sig to personer. Det kalder Qvortrup for en fokuserende interaktion, der er *"baseret på iagttagelse af iagttagelse, det vil sige, at deltagerne gør deres iagttagelse af den anden iagttagelig for den anden: Man "udstiller" sin interesse i modparten"* (Qvortrup, 2000;163). Ved at skabe en situation hvor personen fra

videopræsentationen "ser" direkte på eleven, vil eleven angiveligt føle, at der er en interesse for ham/hende. Den direkte henvendelse til eleven, har vi valgt at præsentere gennem direkte tale, hvilket ligeledes skal fungere som en mekanisme, der kan opretholde den tilnærmede interaktion. Af interviewet fremgår det, at eleverne havde lettest ved at huske de udsagn, hvor den direkte henvendelse til eleven var mest

udtalt. Eksempelvis omtalte eleverne flere gange i løbet af interviewet en videopræsentation, hvor personen udtalte: *"Altså, hvis du vil høre min mening, så er det fint at have Christiania [...]"* (Speak fra emnet Christiania). Foruden direkte tale henvender personen sig til eleven ved at kigge direkte ind i kameraet. Således er der i den videopræsentation gjort brug af mekanismer, der opretholder den tilnærmede interaktion, hvilket tilsyneladende har gjort det nemmere for eleverne at huske præsentationen. På den anden side havde videopræsentationerne den u hensigtsmæssige bagside, at de til tider noget farverige personer stjal fokus fra det politiske udsagn, som det var hensigten, at eleverne skulle tage stilling til (dette vil blive behandlet nærmere i "Analyse 4: Refleksion" side 27).

Brugerens resultat

Programmet afsluttes med en matrix, der viser elevens partivalg samt de politiske udsagn, som eleven valgte i testen. På den måde kan eleven sammenligne sit partivalg med de partier, som de valgte udsagn repræsenterede. Politisk refleksion kan muligvis opstå, når eleven med matrixen i hånden enten bliver bekræftet i, at han/hun er afklaret i forhold til sit politiske ståsted, eller konfronteret med

uoverensstemmelse(r) mellem egen politiske holdning og de valgte politiske udsagn. Uoverensstemmelser skaber mulighed for, at eleven kan revurdere sine politiske for-forståelser. Vi har valgt en skematisk visualisering af resultatet, for at gøre det let for eleverne at danne sig et overblik over valghresultatet. Skemaet står som vist på billedet ikke alene, men suppleres af stillbillederne fra udsagnene i højre side af skærmen. Stillbillederne er der under hele valgforløbet, hvilket er gjort ud fra den betragtning, at det skal være muligt for eleverne at foretage en kobling mellem deres valghandling og matrixen. Herudover forsøger vi at igangsætte en erindring om oplevelsen ved, at eleven får sit eget print af resultatsiden²⁸. Der er dog en fare for, at eleven både opfatter hele forløbet i Stemmeboxen, samt printet af resultatsiden, som et endegyldigt resultat fra en maskine, der fortæller, hvor eleven hører hjemme politisk. En elev udtaler:

Elev 2: *"For der er jo mange, der går til valg uden at vide, hvad de egentlig vil stemme. Så kunne det være en god måde at få folk til at sætte sig ind, og så gå ud med en holdning bagefter"* (Gruppeinterview;71).

Af elevens udsagn tyder det på, at han/hun mener, at testresultatet ureflekeret kan godtages i forhold til at få anvist sit politiske ståsted. Hertil mener vi ikke, at Stemmeboxens test er fyldestgørende, fordi et kortfattet udsagn ikke er dækkende for, hvad et parti måtte mene om et specifikt politisk emne. Vi forsøger at undgå en sådan opfattelse af Stemmeboxen ved at fremhæve, at vores formål er, at ansprende til politisk refleksion. Det sker ved, at speaket til slut fortæller, at: *"Vi håber testen kan hjælpe med at sætte nogle tanker i gang om dine politiske holdninger"* (Stemmebox-speak;Resultatsiden). Det tyder dog på, at muligheden forelægger, at vores speak ikke er guidende nok, med henblik på hvad testen kan og ikke kan bruges til. Selvom der kan være utallige grunde til, at eleven opfatter Stemmeboxen som en slags "sandhedsmaskine", må vi som formidlere og designere tage til efterretning, at eleven i sin valghandling kan tillægge Stemmeboxen denne utilsigtede mening.

Vores hensigt er, at eleven ved resultatsiden kan iagttage eventuelle forskelle mellem det politiske parti, som eleven mener at tilhøre og de partier, som udsagnene repræsenterer. Herved bliver eleven konfronteret med sine egne iagttagelseskriterier og kan eventuelt, som resultat af iagttagelsen, diskutere eller forandre kriterierne for iagttagelse. Det finder vi indikation på i interviewet;

Elev 3: *"Altså da jeg trådte derind, var jeg sådan meget sikker på, hvad jeg selv mente. Der blev jeg nok lidt skuffet"*.

Elev 2: *"Det var ligesom mig og indvandrerne, der syntes jeg, at jeg havde sagt noget, der kunne minde om Venstre, men så satte den sig over på et eller andet CD eller Socialdemokratiet"* (Gruppeinterview;50).

²⁸ Jævnfør gennemgang af Sepstrups informations-model i afsnittet om målgruppe.

Citatet peger i retning af, at eleverne på baggrund af konfrontation mellem deres politiske for-forståelser og Stemmenboxens udsagn, får lyst til at diskutere egne iagttagelseskriterier. Ud fra en sådan diskussion er det sandsynligt, at eleverne vil opleve et informationsbehov om de politiske partiers holdninger for på ny at opnå en afklaring af egne iagttagelseskriterier. Det vil være givtigt i et undervisningsforløb, da eleverne helst skal udvise en interesse for informationsformidlingen²⁹.

Elevens iagttagelser af sine iagttagelseskriterier og politiske tilhørsforhold behøver ikke kun at udspringe af en forskel mellem elevens partipolitiske valg, og det parti udsagnene repræsenterede. Disse kan også opstå ud fra et mere nuanceret billede af partiernes holdninger. Eleven har måske haft et begrænset kendskab til partiernes holdninger ud fra enkeltsager og er med testen blevet bekendt med flere aspekter ved partierne. Dette kan skabe et ønske om at få nuanceret sit syn på et eller flere partier, for at udvælge et parti på en mere velinformeret baggrund. Herudfra mener vi, at Stemmeboxen ikke kun kan danne en ramme om, at eleverne tænker over testresultatet, imens de er inde i Stemmeboxen men i høj grad også efterfølgende, hvilket ud fra Illeris kan betegnes som refleksion.

²⁹ Jævnfør Sepstrup der argumenterer for, at afsenders budskab har bedre betingelser for at nå frem til målgruppen, hvis målgruppen selv oplever et informationsbehov (se metodens afsnit om målgruppe for yderligere forklaring).

I det følgende ønsker vi at belyse, hvordan Stemmeboxen kan iværksætte politisk refleksion. Det gør vi ud fra en analyse af gruppeinterviewet i relation til teori om læring, hvor ud fra refleksionsbegrebet behandles. I denne sammenhæng foretager vi en diskussion af begrebet politisk refleksion i henhold til Illeris og Qvortrup, der beskæftiger sig med forholdet mellem læring og refleksion. Vi udfolder de tre idealtyper for refleksion, som vi introducerede i metodeafsnittet som analyseredskab (jævnfør "Design af undersøgelsesmetode" side 9). Analysen er derfor struktureret ud fra to af de analytiske opdelinger af refleksion, forstået som *eftertanke* og *selvrefleksion*, som Illeris opererer med i sin teori. Qvortrups forståelse af refleksion vil blive anvendt både i forhold til refleksion som eftertanke og selvrefleksion. Vi foretager denne opdeling, da vi søger at anskueliggøre, hvordan de kan supplere hinanden til at opnå en mere nuanceret forståelse af begrebet refleksion.

Refleksion som eftertanke og iagttagelse

I dette afsnit ønsker vi at belyse, hvorvidt Stemmeboxen har iværksat politisk refleksion ud fra Qvortrups definition af begrebet som iagttagelse af iagttagelse og Illeris' forståelse af begrebet i kognitiv forstand, som eftertanke.

Ud fra Stemmeboxen, som et isoleret rum, har vi søgt at skabe nogle rammer, der kan give eleven en alsidig sanseoplevelse og virke motiverende. Dette karakteriserer Illeris som centralt i forhold til en læringsproces, og heraf refleksion. Stemmeboxens *place* kan siges at have virket motiverende, da eleverne beskrev Stemmeboxens rum som havende en særlig form for energi, der højnede deres koncentration (jævnfør "Analyse 2: Stemmeboxens rumlighed" side 17). Elevernes positive opfattelse af Stemmeboxens rumlige design kan på den baggrund siges at leve op til vores intention om at skabe refleksion.

I Stemmeboxens program er der indbygget et overraskelsesmoment, idet de politiske partier, som udsagnene repræsenterer, først afsløres til sidst i matrixen (jævnfør "Analyse 3: Stemmeboxens program" side 21). Det tyder på at have virket befordrende i forhold til at iværksætte politisk refleksion, hvilket kan illustreres ud fra en af elevernes overvejelser i forbindelse med det afsluttende resultat:

Elev 3: "Jeg syntes også, at det var sjovt det der med at "Ok, nu blev jeg Dansk Folkeparti". Det var jeg rimelig chokeret over, at jeg blev. Bagefter tænkte jeg lidt over det, og så tænkte jeg på, om det måske har noget med medierne at gøre, fordi Dansk Folkeparti det er virkelig det værste af det værste i medierne. Der er ikke så nuanceret et billede af Dansk Folkeparti, hvor man hører dem selv tale om for eksempel det sociale område, og hvad de mener på de områder, hvor jeg måske er mere enig med dem. Det siger boksen i hvert fald, at jeg er"
(Gruppeninterview;55f).

Det vil sige, at eleven her oplever en kognitiv dissonans, idet der opleves et modsætningsforhold mellem elevens opfattelse af Dansk Folkepartis politik og partiets egentlige politik, som den præsenteres i Stemmeboxen. En kognitiv dissonans, der efterfølgende får eleven til at bearbejde oplevelsen yderligere, idet han/hun her overvejer, hvad der kan være årsag til denne dissonans. Det er endvidere muligt at betragte elevens udsagn som en refleksion over eller iagttagelse af den samfundsmæssige konteksts indvirkning på hans/hendes egen politiske for-forståelse.

Heraf fremgår det, at både Illeris og Qvortrup mener, at refleksion opstår gennem samspillet med omgivelserne ved, at mennesket tænker nærmere over noget, som for eksempel en begivenhed eller en problematik³⁰. Qvortrups forståelse af begrebet er således ikke modstridende med Illeris' definition, men deres tilgange til refleksion er forskellige. Ud fra Illeris' kognitive indfaldsvinkel til refleksion mener vi dermed, at Qvortrup kan supplere Illeris, idet Qvortrups forståelse uddyber, hvordan dissonansen bearbejdes. Af elevens udtalelse fremgår det, at dissonansen bearbejdes ved, at eleven iagttager sig selv udefra, i og med at han/hun betragter sin egen reaktion på resultatet og overvejer, hvorfor hendes reaktion bliver, som den gør. Samtidig diskuterer eleven gyldigheden af sin opfattelse af Dansk Folkeparti i forhold til en mere nuanceret opfattelse af partiets politik. Et lignende eksempel er en anden elevs udsagn omkring sin reaktion på resultatet af testen i Stemmeboxen:

Elev 4: *"Jeg havde slet ikke forestillet mig, at jeg kunne mene det samme som dem [Dansk Folkeparti, red.]. Og så havde jeg det sådan, at jeg tænkte "ej, der er jo fusk i det her. Det kan ikke være sandt". Man er farvet af udlændingebatten, hvor man bare tænker "åh nej". Hvorimod for ældreplejen vil de mange gode ting for Danmark"* (Gruppeinterview;56).

I lighed med elev 3 oplever elev 4 tilsyneladende også en kognitiv dissonans i forhold til sin opfattelse af Dansk Folkepartis politik og partiets egentlige politik, som den præsenteres i Stemmeboxen. Denne modsætning får eleven til at bearbejde oplevelsen, idet eleven her overvejer, hvad der kan være årsag til den kognitive dissonans. Det er dog svært ud fra udsagnet at vurdere, hvorvidt bearbejdelsen finder sted i direkte samspil med Stemmeboxen, eller om det sker efterfølgende. Det tyder dog på, at bearbejdelsesprocessen kræver en forholdsvis høj grad af psykisk energi hos elev 4, idet eleven virker meget forurolet over resultatet. Det er ifølge Illeris kendetegnene for refleksion.

Samtidig indikerer udsagnet, at elev 4 foretager en politisk refleksion ud fra Qvortrups forståelse af begrebet refleksion, da eleven iagttager sin politiske holdning udefra og diskuterer sin egen opfattelses gyldighed: *"Man er jo farvet af udlændingebatten, hvor man*

³⁰ Elementet af tidsforskydning, som Illeris ser som kendetegnende for refleksion, er imidlertid ikke et forhold, som Qvortrup behandler.

bare tænker "åh nej" (Gruppeinterview;56). Således kan Qvortrup igen supplere Illeris i henhold til indholdet af bearbejdningsprocessen.

Elev 4's udsagn kan dog også illustrere, hvordan refleksion, ifølge Illeris, kan være præget af modstand eller forsvarsmæssige afvisninger. Dette mener vi illustreres gennem elevens udsagn: *"ej, der er jo fusk i det her. Det kan ikke være sandt"*. Ved at afvise resultatet som fusk, og fordi det ikke afspejler elevens holdning, tyder det på, at eleven gør brug af forsvarsmekanismen *nivellering*. I henhold til Illeris anvendes nivellering til at afvise uacceptable impulser ved at forsvare sig med at *"der i virkeligheden ikke er noget problem"*. Efterfølgende anvender eleven angiveligt forsvarsmekanismen *harmonisering*, der kan karakteriseres ved at *"man hæfter sig ved uvæsentlige fællestræk ved modstridende forhold"* (Illeris, 2000;83). Det ses i elevens udsagn om, at Dansk Folkeparti i forbindelse med ældreplejen *"vil mange gode ting for Danmark"*. Eleven forsøger herved at afproblemativere resultatet ved at indpasse resultatet i de allerede eksisterende psykiske strukturer.

Årsagen til sådanne forsvarsmekanismer hænger, for Illeris, sammen med ønsket om at kunne tackle mangfoldighed og skabe grundlag for en fungerende hverdagsbevidsthed. I lighed med Illeris beskæftiger Qvortrup sig med forsvarsmekanismer, idet han fremhæver, at nogle mennesker blot lukker øjnene for den kompleksitet, som det hyperkomplekse samfund medfører. I forhold til elevens udsagn vil det sige, at der er risiko for, at den nye information fordrejes eller afvises. Det kan dog være svært på baggrund af ovenstående at vurdere, om testresultatet opfattes som misvisende og dermed afvises, eller om oplevelsen fører til politisk refleksion, hvis forsvarsmekanismerne overvindes efterfølgende.

Refleksion som selvrefleksion og iagttagelse

I dette afsnit ønsker vi at belyse, hvordan Stemmeboxen har iværksat politisk refleksion ud fra Qvortrups definition af begrebet som *iagttagelse af iagttagelse* og Illeris forståelse af begrebet som *selvrefleksion*. Ved at benytte Stemmeboxen som en metafor for en valgsituation forsøger vi at skabe en situation, som eleven kan tillægge en mening og derved relatere til sin hverdagspraksis (jævnfør "Analyse 2: Stemmeboxens rumlighed" side 17). Flere af eleverne fremhævede i den sammenhæng, at Stemmeboxen kunne forbindes med det at gå til valg. For eksempel siger en af eleverne:

Elev 3: *"Sådan som jeg opfatter det, kunne det være, at alle de ting som man ser på skærmen, det er måske det, som kører igennem ens hoved, når man skal stemme. Altså alle de her forskellige holdninger jeg har hørt, og hvad er det så for én, jeg skal vælge"* (Gruppeinterview;58).

Illeris ser denne indlevelse som vigtig for læringsprocessen, og heraf refleksion, idet følelser, motivation og oplevelser hænger nøje sammen med læringens brugbarhed og holdbarhed

(Illeris, 2000;20). Det vil sige, at Stemmeboxen som valgmetafor virker understøttende for iværksættelsen af refleksion.

I henhold til Stemmeboxens program kan de politiske udsagn angiveligt have medvirket til at iværksætte politisk refleksion, hvilket følgende udsagn eksemplificerer:

Elev 4: ”[...] jeg vil godt have, at mine holdninger ligger i denne her retning. Og så det med udlændinge.... det er virkelig et problem for mig, og så blev jeg lidt skræmt over, at jeg så kunne ende i den boldgade alligevel [Dansk Folkeparti red.], for uanset hvor mange gode og sociale ting de havde, så ville jeg bare aldrig sætte mit kryds der, fordi det med udlændinge[...]Og så tænkte jeg ”åh nej, forfærdeligt”.

Elev 1: ”Sådan havde jeg det også i forhold til ulandsbistand. Det forstod jeg overhovedet ikke” (Gruppeinterview;56).

Med Qvortrup kan dette illustrere, at eleverne iagttagelse deres egen fremmediagttagelse, og således vurderer oplevelsens betydning med udgangspunkt i sig selv. Det vil sige, at eleverne angiveligt foretager det, Illeris kalder selvrefleksion ved at spejle deres oplevelse af udsagnet i deres eget selv og således vurdere udsagnet ud fra deres respektive identiteter. Herudfra mener vi, at der er en vis lighed mellem Illeris' og Qvortrups opfattelse af refleksion, som for begge vedkommende omhandler, det at

mennesket forholder sig til sig selv i forhold til sin omverden.

Andre udsagn indikerer, hvordan der angiveligt er iværksat refleksion på baggrund af videopræsentationerne. Af følgende udsagn fremgår det dog, at elevens refleksioner både omfatter negative og positive aspekter i forhold til vores intentioner om at skabe politisk refleksion:

Elev 2: ”[...] For eksempel var der en person ved en pølsevogn, der sagde noget om, at Christiania bare skulle have lov til at ligge der. Der tænkte jeg, at han var nok sådan lidt en frihedstype og sådan. Han så meget sådan ud, og jeg tror godt, at man kunne danne en holdning ud fra, hvad for en type han var [...] jeg vil sige, at det provokerede mig lidt [...] Men jeg kunne ikke abstrahere fra, at han var den type. Jeg synes, at det forringede det egentlige budskab” (Gruppeinterview;51).

Elevens udsagn tyder på, at hans/hendes holdning bliver påvirket af hvilken type person, der præsenterer udsagnet. Det vil sige, at eleven angiveligt foretager det, Illeris kalder selvrefleksion ved at spejle sin oplevelse af personen i sit eget selv, og således vurdere personen ud fra sin egen identitet. Imidlertid er elevens refleksion mindre hensigtsmæssig,

idet elevens fokus er på, hvilken type personen er frem for at fokusere på indholdet af det politiske udsagn.

Derudover tyder udsagnet på, at eleven foretager en fremmediagttagelse. Det indebærer, at eleven foretager en iagttagelse af sig selv, da han/hun overvejer, hvad der har indflydelse på hans/hendes (og andres) holdningsdannelse. Endvidere kan udtalelsen betragtes ud fra Qvortrups forståelse af kommunikation som forstyrrelse, tilslutning og afvisning (jævnfør "Analyse 1: Stemmeboxens kontekst" side 12 & "Analyse 3: Stemmeboxens program" side 21). Heraf tyder det på, at elev 2 oplever videoklippen som en slags forstyrrelse eller i dette tilfælde en provokation, der får ham/hende til kategorisk at afvise det politiske udsagn. På samme måde vurderer elev 1, at de personer der er i videopræsentationerne, sandsynligvis vil have indflydelse på, hvad der vælges:

Elev 1: *"Hvis nu pigen ved telefonboksen havde sagt det, jeg havde valgt, så ved jeg ikke, om jeg havde valgt det på grund af måden, hun sagde det på"*
(Gruppeinterview;73).

Endvidere fremhæver elev 1 pigens stemme og attitude, som noget han/hun tog afstand fra. I lighed med elev 2 vurderer elev 1 således personen i forhold til sin egen identitet, hvilket kan være hæmmende for at skabe politiske refleksion.

Med hensyn til programmet har der været nogle tekniske problemer, hvilket har virket forvirrende for eleverne i forbindelse med afprøvningen af Stemmeboxen. Det kan ses i følgende udsagn:

Elev 1: *"Det var lidt forvirrende. Ellers kan det være, at det var fordi, den opførte sig mærkeligt, da jeg kom ind i den. Jeg kom ind, og så ved det første jeg valgte, var der en mand, der læste de der udsagn op på skærmen. Men det var lige som om, at den hoppede rundt i det i stedet for at tage det i rækkefølge. Det blev jeg meget forvirret af og sad og brugte temmelig lang tid på at høre den igen"*
(Gruppeinterview;50).

Herudfra vurderer vi, at de tekniske problemer har gjort brugerfladen *present-at-hand* og ikke *ready-to-hand* (jævnfør "Analyse 2: Stemmeboxens rumlighed" side 17). Det kan muligvis have virket hæmmende for elevernes refleksion over politik.

I det følgende vil vi skitsere, hvad der på baggrund af rapporten kan konkluderes. Vores problemformulering lyder:

Hvordan kan der hos gymnasieelever iværksettes politisk refleksion ved hjælp af rumlige multimedier?

Vi mener at have fundet indikationer på, at Stemmeboxen, som rumlig multimedie, har iværksat alle tre typer af refleksion: *Eftertanke, spejling og iagttagelse af iagttagelser.*

Rapporten viser, at de tre typer refleksionsformer indbyrdes nuancerer hinanden. Hos nogle af eleverne, som i matrixen oplevede uoverensstemmelser mellem udsagnene og deres eget partivalg, opstod en tankevirkosomhed i lighed med Illeris' begreb om refleksion som eftertanke. Ligeledes indikerer elevernes udsagn, at Stemmeboxen har kunne iværksætte selviagttagelse og fremmediagttagelse. Det i form af elevernes iagttagelser af deres egne optikker, sat i kontrast til de forskelligartede politiske holdninger, der blev præsenteret for dem. Endvidere ser vi, at eleverne har udvist evnen til, i politisk øjemed, at kunne sætte sig i andres sted, hvilket er en del af Qvortrups krav til refleksiv dannelse. Illeris' spejling har ligeledes været nærværende hos de af eleverne, der har spejlet sig selv i de forskellige udsagn præsenteret i Stemmeboxen.

Vi har forsøgt at indbygge handlingspraksisser i designet, som imiterer valghandlingens krav om koncentration, stilhed og egenhændig stillingtagen. Til det har vi brugt metaforer i det rumlige design, som gør situationen i Stemmeboxen genkendelig. Tilsyneladende indlevede eleverne sig i denne metaforik, hvilket var befordrende og motiverende for videre refleksion over programmets politiske indhold. Flere af eleverne adopterede vores metaforik, hvilket betyder en kobling af deres handlinger og rummets funktionalitet, idet brugerfladen bliver *ready-to-hand*, således at mindst mulig opmærksomhed bliver afledt af Stemmeboxens fysiske rammer. På den måde kunne eleverne være fokuseret på valghandlingen. Således har vi kunne skabe et rum, der støtter op om politisk refleksion.

Skabelse af politisk refleksion er dermed overordnet opstået i samspillet mellem det rumlige - og programmets design. Her har vi forsigtigt balanceret på et knivsæg efter Qvortrups devise om, at kommunikation både kan føre til forstyrrelse og støj. Til forebyggelse af støj har vi bestræbt os på at gøre programmet funktionelt og gennemskueligt for at sikre, at eleverne fik den mest hensigtsmæssige opfattelse og anvendelse af programmet.

Skabelsen af den politiske refleksion har ikke altid foregået hensigtsmæssigt. Flere af persontyperne i videoklippene har været for farverige. Fokus har dermed flyttet sig fra de politiske udsagn. Effekten har været, at eleverne i højere grad har spejlet sig i personerne frem

for en egentlig politisk refleksion. Herudover har der været støj grundet tekniske problemer, såsom defekt blyant og afkrydsninger der er blevet registreret for hurtigt. Det har gjort, at elevernes fokus er blevet rettet mod at omgå det tekniske frem for på programmets indhold. Endvidere igangsatte Stemmeboxen, hos nogen af eleverne, forskellige typer af forsvarsmekanismer, idet de oplevede udsagnene som forstyrrelser og provokationer, der medførte fordrejning eller afvisning af udsagnene og hermed det politiske indhold.

Mødet med eleverne har affødt nye idéer til Stemmeboxens videreudvikling, så den kan blive tilpasset elevernes handlinger. Vi må moderere personregisteret og de farverige udsagn i programdesignet. Det er nødvendigt, for vores ønske om iværksættelse af politisk refleksion. En forbedring med hensyn til det formidlingsmæssige er en tilføjelse af tekst til de klip, der på nuværende tidspunkt er ren lyd, samt en tilføjelse af lyd til de, der fungerer som ren tekst, idet eleverne tilkendegav koncentrationsbesvær ved disse klip. Endvidere kunne det være interessant, at tilføje Stemmeboxens program en selektionsfunktion i forhold til udsagnene, som foreslået af en af eleverne. Derudover skal afslutningsspeaket være mere udførligt, så eleverne ikke opfatter Stemmeboxen som en sandhedsmaskine, da dens formål er at være en katalysator for iværksættelse af politisk refleksion.

I denne perspektivering vil vi opridse nogle nye vinkler på prototypen Stemmeboxen, som er udviklet sideløbende med de ideer, vi har udviklet og analyseret i denne rapport.

Undervejs i processen har vi indgået et samarbejde med *demokratisk innovation*³¹, som er en ad hoc organisation, der etablerer demokratisk innovation gennem kunstnerisk praksis. Samarbejdet med *demokratisk innovation* er en del af og skal fungere i sammenhæng med et udviklingsprojekt, der kaldes Saloon³².

Saloon er et projektrum og arkiv for tværfaglige projekter og ideer i et deltagende demokrati. Hensigten er blandt andet at iværksætte konkrete projekter, der kan synliggøre kunstneres metoder til handling og til organisering af betydning, erfaring og værdi - også uden for kunstens eget specialiserede område. Saloon fungerer som en paraplyorganisation under opbygningen af The Box Society, der er et udviklings- og designprojekt for gymnasieelever, hvor formålet er at videreudvikle

prototypen af Stemmeboxen. Det vil sige, at Stemmeboxen går fra at være en del af et undervisningsforløb til at blive selve undervisningsforløbet. Konkret betyder det, at eleverne selv skal producere og videreudvikle nye medieklip, speaks, politiske emner, formulere udsagn, gøre sig betragtninger om rumlighed og design³³, og endvidere selv afprøve og teste Stemmeboxen på andre gymnasieelever. I forbindelse med dette får gymnasieeleverne

mulighed for at udarbejde spørgeskemaer og interviews, samt at arbejde med og sætte sig ind i målgruppetænkning. Her endda med sig selv som målgruppe.

Forløbet er oplagt som et tværfagligt forløb, der kan integrere fag som samfundsfag, film og medier, billedkundskab og dansk. Via Saloons

³¹ Med udgangspunkt i kunstneriske koncepter og æstetik initierer, organiserer, implementerer og deltager *demokratisk innovation* i tværdisciplinære joint venture projekter. Formålet med organisationen er at udfordre normerne for kommunikation og erfaringsudveksling i aktuelle og lokale kontekster.

³² Saloon er et samarbejdsprojekt mellem demokratisk innovation, Social Design, Filter og Bandage.

³³ Se bilag 1 for teknikken i Stemmeboxen.

hjemmeside, www.saloon.dk, kan de enkelte udviklingsgrupper redigere deres egne celler i The Box Society (som billedet illustrerer).

Hensigten med denne udviklingsside er, at eleverne kan udveksle ideer og dermed fremme kreativitet, refleksivitet og demokratisk bevidsthed, og på en alternativ måde indføre dette i undervisningen.

Via cellerne kan udviklingsarbejdet i The Box Society blive udvekslet mellem de forskellige klasser og skoler på Saloons hjemmeside. Cellerne fungerer på den måde, at der kan lægges forskellige emnegrupper ind med tekster, billeder, PDF-filer, videofiler og andre filer samt links. De enkelte udviklingsgrupper kan derfor orientere sig om de andre gruppers arbejde med Stemmeboxen, og orientere sig om de forskellige gruppers analyser og diskussioner omkring Stemmeboxen og om projektet The Box Society generelt.

I en af cellerne har udviklingsgrupperne således mulighed for at se netversionen af ”Stemmeboxen” som et eksempel på et design af en multimedieproduktion til en fysisk stemmeboks. For at se netversionen kan eleverne benytte sig af linket til www.arlind.dk/stemmeboxen fra Saloons hjemmeside.

For at fremhæve intentionen om en demokratisk designproces hvor idéudveksling og åbenhed står som et omdrejningspunkt for arbejdet under projektet, benytter Box Society sig af begrebet ”copyleft”. En Copyleft-licens understøtter juridisk en tilgængelighed og mulighed for videreudvikling af de ideer og designs, der er genereret gennem The Box Society, som derfor ikke skal ses i forhold til et eller flere bestemte ejerforhold.

Demokratisk innovation har endvidere haft kontakt til Københavns Amt, som muligvis er interesseret i konceptet The Box Society i forbindelse med udviklingen af et undervisningsforløb for gymnasieelever eller andre, der er interesserede i at beskæftige sig med kreativitet, faglighed og medielære. Demokratisk innovation har foreløbig ikke indgået nogen aftale med Københavns Amt omkring The Box Society, og der ventes på en tilbagemelding fra amtet.

The Box Society blev sammen med Saloons hjemmeside lanceret ved udstillingen Liquid Chain hos Galleri Christina Wilson d. 5. dec. 2002. Billederne er taget i forbindelse med lanceringen.

- Andersen, Johannes, 2002: *Unge mellem livspolitik og den politiske scene*, politologiske studier, årg. 5 nr. 1 - At tælle til 90, marts.
- Andersen, Johannes, 2002: *Unge og demokrati*, nettidsskrift, temanummer 2, www.cef.u.dk.
- Andresen, Bent B., Sørensen, Birgitte Holm in Danielsen, Oluf., 1997: *Læring og Multimedier*, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- Antorini, Christine, m.fl., 2001: *Det ny systemskifte*, Den Gyldalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S
- Bang, Jørgen in Danielsen, Oluf, 1997: *Læring og Multimedier*, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- Bruun, Jens, 2001: *Politisk dannelse - unges synspunkter på demokratiske værdier i skole og samfund*, Danmarks pædagogiske Institut, København.
- Dourish, Paul, 2001: *Where the action is: The foundations of embodied interaction*, The MIT Press, Cambridge Massachusetts, USA.
- Drotner, Kirsten, 2001: *Medier for fremtiden - Børn, unge og det nye medielandskab*, Høst & Søns Forlag, København.
- Friedberg, Torben m.fl, 1997: *Mønstre i mangfoldigheden - 15-18 åriges medieforbrug i Danmark*, Borgens Forlag.
- Garodkin, Ib: *Håndbog i dansk politik*, 21. & 22. årg., Rosinante
- Halkier, Bente, 2002: *Fokusgrupper*, Samfundslitteratur & Roskilde Unviversitetsforlag
- Hellevik, Ottar, 1977: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, Målgruppekompendie del 3, modul 1, 2002
- Illeris, Knud, 2000: *Læring - Aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx*, Roskilde Universitetsforlag.
- Kvale, Steiner, 1997: *En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzel, København.
- Jensen, Jens F. 1998: *Multimedier, Hypermedier, Interaktivemedieri*, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- Jensen, Leif Becker, 2000: *Ud af elfenbenstårnet - fortælleteknik for folk der vil skrive en god historie*, Roskilde Universitetsforlag.

- Jensen, Ulla Højmark, 2001: *Man skal være sig selv - teoretisk og empirisk belysning af unges politiske univers*, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Pedersen, Kirsten Branshøj og Nielsen, Lise Drewes, 2001: *Kvalitative metoder- fra metateori til markarbejde*, Roskilde Universitetsforlag.
- Qvortrup, Lars, 2000: *Det hyperkomplekse samfund - 14 fortællinger om informationssamfundet*, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København.
- Qvortrup, Lars, 2001: *Det lærende samfund - hyperkompleksitet og viden*, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København.
- Sepstrup, Preben, 2002: *Tilrettelæggelse af information*, Systime, Århus
- Sonne, Katrine Irminger, 2002: *Danske elever er kloge på politik*, Berlingske Tidende 17. juli, 1, sektion side 2.
- Tufte, Birgitte & Christensen, Ole, 2001: *Familier i forandring - hverdag og medier i danske familier*, Akademisk Forlag A/S.
- Winograd, Terry, 1996: *Bringing Design to Software*, ACM Press Services, New York.

Gennemgang af Stemmeboxen

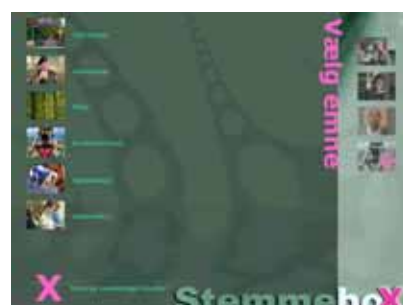
Forside

Eleven går ind i Stemmeboxen og tager et par høretelefoner på og trækker gardinet for, som automatisk starter forløbet. Samtidig starter der underlægningsmusik, og forsidebilledet viser sig. Speaket begynder umiddelbart efter og forklarer, at eleven kan teste sin politiske holdning og få en fornemmelse, af hvilken holdning hun/han deler med et eller flere partier.

Vælg emne

Eleven bliver præsenteret for emnesiden, hvor der er 6 forskellige politiske emner. Speaket forklarer, at når et emne vælges, afspilles der efterfølgende 8 udsagn, hvor hvert udsagn repræsenterer et politisk parti - det respektive parti ekspliciteres ikke. (Under afspilningen af udsagnene, skal eleven tænke over, hvilket parti, som ligger tættest op ad hans/hendes holdning.)

Eleven vælger partier og udsagn ved at afkrydse felterne til venstre for skærmen ved at bruge blyanten, som ligger på pulten. Ønsker eleven at gå frem eller tilbage i programmet benyttes knapperne, der er placeret under skærmen til højre.

8 udsagn

Efter gennemgangen af de 8 udsagn vælger eleven det udsagn, som stemmer bedst overens med hans/hendes politiske holdning. Hvert udsagn er repræsenteret med et ikon i venstre side af skærmen. Det valgte udsagns ikon kommer til at figurere i øverste højre hjørne af skærmen. Eleven har mulighed for at høre et udsagn igen ved at prikke en enkelt gang med blyanten på felterne til venstre for skærmen.

Stem på et parti

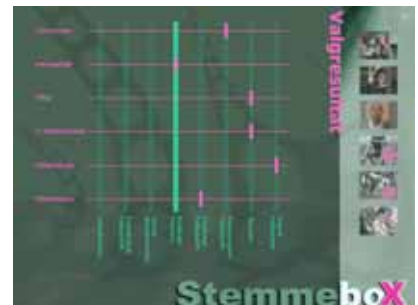
Efter valg af udsagn kommer eleven tilbage til emnesiden og har nu mulighed for at prøve endnu et emne eller at vælge "Stem og sammenlign resultat". Vælger eleven at afslutte testen, kommer hun/han frem til siden, hvor der skal vælges et parti. Her skal eleven sætte sit kryds ved det parti, som hun/han ville stemme på, hvis der var Folketingsvalg i dag.

På den måde får eleven sammenlignet sit eget partivalg med de tidligere udvalgte udsagn

Resultat

Eleven ser nu resultaterne af testen. De små lyserøde firkanter repræsenterer udsagnenes placering på partier, mens den store lysegrønne søjle repræsenterer elevens eget partivalg. Resultatet skal nu hjælpe eleven til at få igangsat nogle tanker om sit eget politiske ståsted.

Gennemgang af materialer og tekniske funktioner

Stemmeboxens brugerflade er frembragt ved, at vi har skilt et almindeligt computertastatur fra hinanden og har forbundet kontakter, flader og knapper til tastaturet i stedet for tasterne. Vi har eksempelvis installeret en kontakt ved gardinstangen på Stemmeboxens overkant (blå cirkel), og når gardinringene bliver trukket hen over stangen, så rammer de kontakten, der starter programmet.

Det betyder, at programmet startes, når eleven træder ind i Stemmeboxen, og gardinet trækkes for.

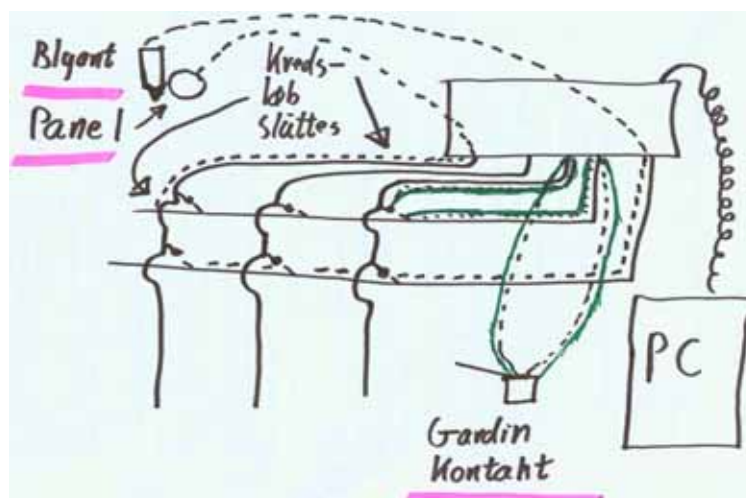
Inde i selve boksen er der placeret 8 felter på et sort plexiglaspanel (rød cirkel), der fungerer som afkrydsningsfelter i forhold til at træffe valg i testen. Felterne er lavet af madpakkepapir, det vil sige sølvpapir på den ene side og bagepapir på den anden side. Til hver felt er der benyttet et stykke madpakkepapir samt en ledning, som er tapet fast. Denne ledning er forbundet til tastaturet. Ligeledes er blyanten forbundet, og den bruges til at afkrydse felterne.

Blyanten er en almindelig blyant, som er skåret op på langs, hvorefter der er blevet lagt en ledning ind i den. Blyanten er herefter blevet limet sammen igen, så brugeren ikke kan se, at den har været åbnet. Når

Foto af tastaturets elektronik forbundet med Stemmeboxens brugerflade.

blyanten berører et af felterne opstår der en forbindelse mellem dem, hvilket computeren registrerer som et almindeligt tastetryk.

En overordnet skitse for den matrix, der er inde i tastaturet er illustreret på arbejdstegningen.

Derudover er der indsat to knapper - frem og tilbage, som ligeledes er monteret på sort plexiglas (grøn cirkel).

På Stemmeboxens endevæg har vi installeret en skærm, hvor programmet vises. Den er fremstillet af to lag frostpapir (to lag for at brugeren ikke skal blændes af projektørens lysstråle), som er opsat på en 2,5 millimeter gennemsigtig plastplade. Skærmen er hængt op med tape på bagsiden af boksen.

Billedet på skærmen er et computerskærbillede, som projekteres indirekte på plastskærmen ved hjælp af en projektor. Projektoren er ophængt i en trækasse - med en masse huller for at den ikke skal brænde sammen - fra loftet og lyser ned på et spejl i en vinkel på 45 grader, der kaster billedet op på plastskærmen. Afstanden fra projektoren til skærm og størrelsen af denne, samt tilpasning til det endelige skærbillede har været en langvarig og lærerig proces, hvor vi har måtte justere de enkelte dele hele vejen igennem.

Den indvendige del af Stemmeboxen er beklædt med et sort gulvtæppe og et gardin, der ligeledes er sort, for at skærbilledet kan træde tydeligt frem.

Tilblivelse af interviewguide

Interviewguide

I undersøgelsen af målgruppen har vi valgt udelukkende at lægge vægt på intensive interviews. Med intensiv menes, at vi arbejder med relativt få enheder og mange variable, hvilket betyder, at vi forsøger at udlede detaljeret og dybdeborende viden på basis af interview med en snæver repræsentation af målgruppen.

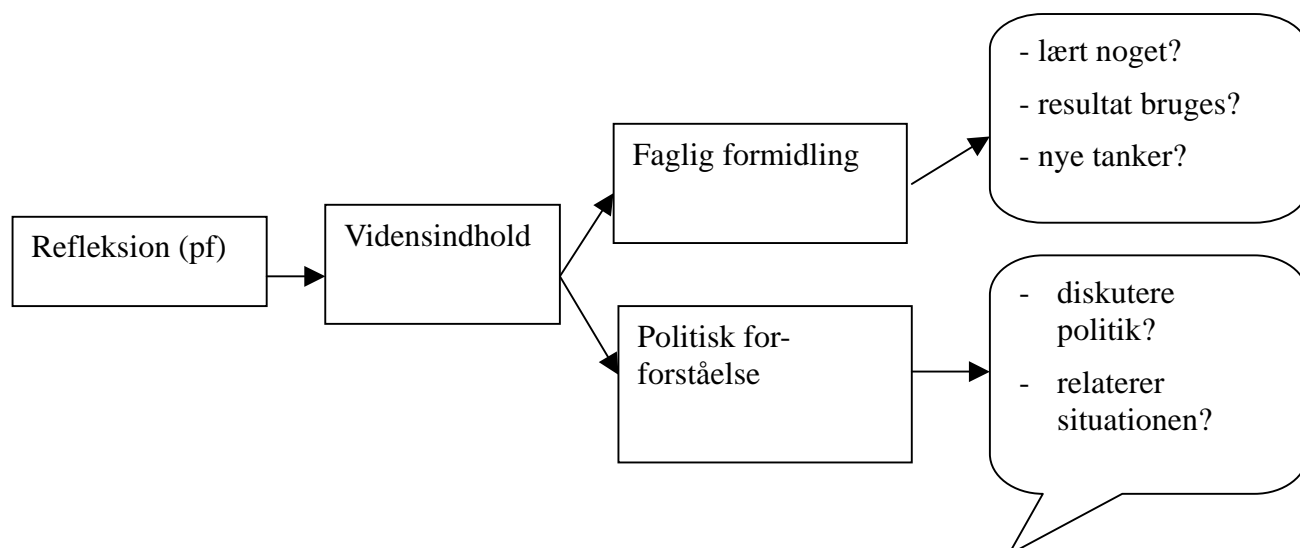
I forbindelse med interviewet og analysen af de fremkomne data skeler vi til generelle aspekter som eksempelvis ungdomskultur og unges mediebrug i al almindelighed. Det sker for at placere vores kvalitative vidensindsamling i en kontekst. Inden for den kontekst forsøger vi at indsnævre vores interviewpersoners forståelsesramme, og det er på grundlag af dette, at en analyse kan iværksættes.

Vi vil i det nedenstående redegøre for, hvordan vi i vores interviewguide forsøger at operationalisere vores søgen efter viden, som ligger afgrænset i vores problemformulering. Det sker ved, at vi underopdeler vores genstandsfelt i tre dimensioner, ud fra hvilke vi udleder de temaer, som interviewguidens spørgsmål er ment til, at skulle afdække. For forståelighedens skyld vil hver dimension blive præsenteret en ad gangen og blive fulgt op af en model, som skal illustrere sammenhængen mellem vores problemformulering og vores interviewspørgsmål. Desuden har vi valgt at fremhæve både dimensionerne og temaerne med *kursiv* skrift.

Når viden kommer i spil

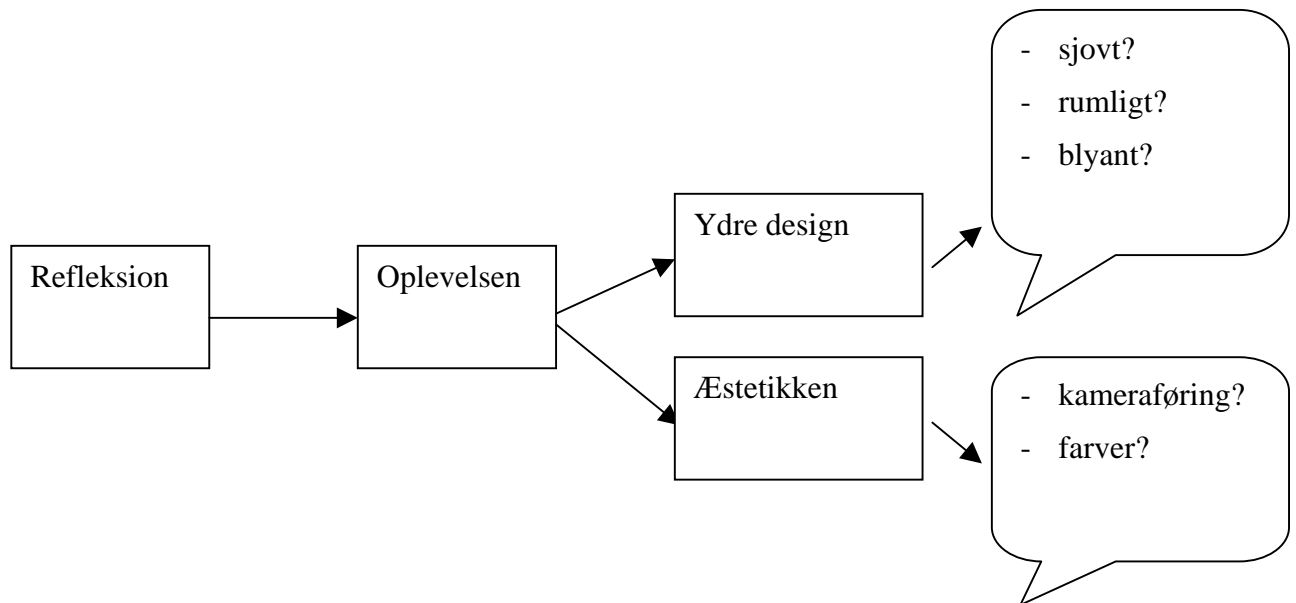
Undersøgelsens ærinde har vi tidligere afgrænset til, hvordan Stemmeboxen kan iværksætte refleksion hos gymnasieelever om deres politiske standpunkt. Den første af denne målsætnings tre dimensioner vedrører den '*totale sum af viden*' (om politik), som bliver aktiveret, når gardinet til Stemmeboxen trækkes for. I vores forsøg på at gøre politisk bevidsthed og identitet vedkommende for vores målgruppe må vi anerkende, at der i testsituationen er to ophav til politisk viden: Vores *faglige formidling* og vores *testpersoners individuelle politiske for-forståelse*. Årsagen til denne tvedeling ligger i, at vi med vores valgte teori taler udfra et fænomenologisk og social konstruktivistisk perspektiv, og derfor finder vi det nødvendigt at give plads til testpersonernes egne for-forståelser og fortolkninger. Dem kan vi med følgende spørgsmål bringe til live for blandt andet at belyse kvaliteten af den faglige formidling:

I hvilke sammenhænge og med hvem diskuterer du politik?
 Relaterede situationen (i Stemmeboxen) til noget, du kender?
 Har du lært noget af testen?
 Kan resultatet bruges til noget?
 Igangsatte Stemmeboxen tanker om "det at skulle stemme"?

Rammen om formidlingen

Grundet vores vægtning af testpersonernes opfattelse og fortolkning af testsituationen, er den anden af *dimensionerne* i vores spørgeguide *oplevelsen* af produktet. For at kunne anspore eleverne til, efter seancen, at ræsonnere over, hvad testen bidrager med (og i bedste fald en lyst til at søge en dybere indsigt i emnet), bør oplevelsen af at få problematiseret ens politiske selvforståelse nødvendigvis, kunne forbindes med noget inciterende eller blot noget positivt. Vi har vurderet, at den umiddelbare bedømmelse af *Stemmeboxens ydre design og æstetikken* ikke har en ubetydelig indflydelse på, om eleverne i første omgang godtager konceptet 'Stemmebox', og om de følgelig indvilger i at give sig i kast med den indholdsmæssige del af programmet. Derfor stiller vi spørgsmål som:

Var der noget, du synes var sjovt ved Stemmeboxen?

Fungerede kameraføringen i videopræsentationerne?

Hvordan synes du, at farverne spiller i forhold til politik?

Hvordan oplever du det rumlige? Fungerer blyanten og knapperne udenfor skærmen?

Stemmeboxen som medie

Endelig er der det aspekt, at Stemmeboxen ikke blot er et arnested for faglig formidling, viden og oplevelser, som gøres til genstande for fortolkninger. Boksen kan også forstås som en selvstændig organisme i sig selv med egenskaber som narrativ opbyggelighed, interaktivitet og hyperstruktur. Meget central for dens forhåndenværende funktion er tillige boksens konvergens, hvilket vil sige sammenhæng mellem flere medier. Frembragt i et digitalt miljø som computerens, kan denne kombination af medier kaldes *multimedier*. Sammenlignet med den æstetiske udformning danner Stemmeboxen som medie mere konkret rammen om den faglige formidling. Det er derfor også nogle af Stemmeboxens mere håndgribelige træk, der afdækkes i denne del af spørgeguidens underinddelinger: *anvendelighed, gennemskuelighed og logisk opbygning, funktionalitet og samspillet mellem de forskellige medier*.

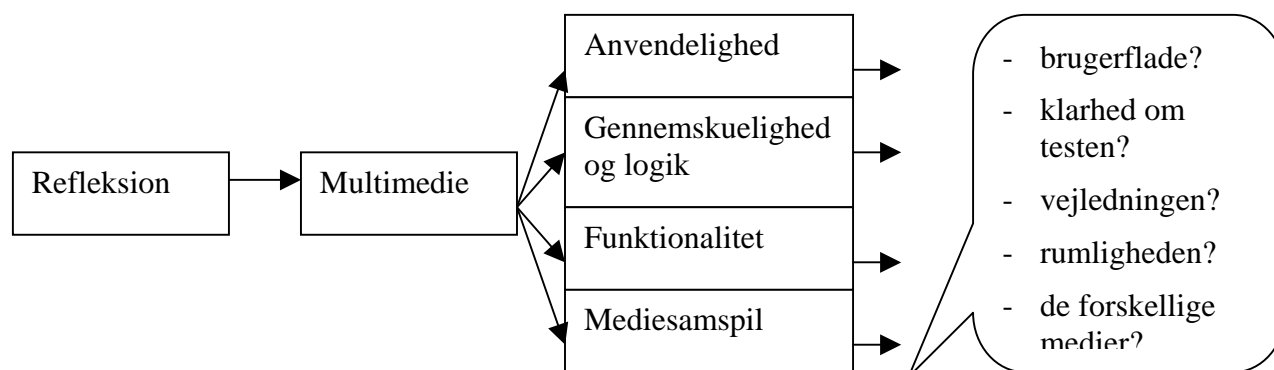
Som det forholdt sig med oplevelsen af Stemmeboxens æstetiske attributter, således forholder det sig også med det, der sammenfattende kan kaldes for mediets brugervenlighed. Den går forud for en relativt uforstyrret modtagelse af Stemmeboxens selviscenesættelse som katalysator for politisk bevidsthedsgørelse. Spørgsmålene, som knytter sig til de nævnte temaer, lyder som følger:

Er det klart/Hvornår blev det klart for dig, hvad testen gik ud på?

Oplever du Stemmeboxen som en brugerflade på en computer?

Hvad synes du om vejledningen (eks. speaks) i programmet?

Hvad mener du om de forskellige medier i de forskellige emner?

Hvordan oplever du det rumlige i mediet?

Spørgsmål til fokusgruppeinterview den 11. september 2002

Generelt

- Giv dem rum til at tale sig varme.
- Hold sporet i interviewet.
- Følg op på uoverensstemmelser.
- Følg op på relevante områder der opstår af deres interaktion.
- Følg op på uoverensstemmelser.
- Opstår der selvfølgeligheder (sproglige eller adfærds ques), så følg op på dem.

Kort præsentation

- Kort præsentation af hvad vi skal bruge resultatet til? Interviewet indeholder de data vi bruger i projektet.
- Ikke en diskussion af jeres politiske holdninger.
- Ikke nogen rigtige og forkerte svar - det er jer, der er eksperter. Det er jeres diskussioner vi er interesseret i.
- Det er kun os og vores vejleder, der ser svarene - ok med kamera og diktafon?

Generelt om politik/medier (tragtmodel)

- I hvilke sammenhænge diskuterer i politik?
- Med hvem?
- Hvad forbinder I med multimedier?

Indledende (narrativ)

- Hvad er jeres oplevelse af "Stemmeboxen"?

- Få dem til at udfolde deres beskrivelse og blive uenige eller enige om deres forskellige oplevelser.
- Er det klart/hvornår blev det klart for jer, hvad testen gik ud på?
- Opfatter I Stemmeboxen som en brugerflade på en computer?
- Relaterede situationen til noget du kendte?
- Hvad var kedeligt?
- Hvad undrede jer?
- Hvad var særligt interessant?
- Hvad vil du tænke/huske i morgen?
- Kan I beskrive noget typisk ved boxen?
- Var der noget I syntes var sjovt ved boxen?

- Hvad synes I om at testen foregår i en "stemmeboks"?

- Hvad var anderledes (godt - dårligt)
- Vil du anbefale det til andre?

Indhold:

- Blev I overraskede over det resultat I fik og fortæl hvorfor?

- Har I lært noget af testen?
- Kan resultatet bruges til noget?
- Igangsatte Stemmeboxen tanker omkring "det at skulle stemme"?

- Hvad mener I om emnerne?

- Hvorfor og hvorfor ikke?
- Tidsfaktor?

- Hvordan oplever I udsagnene?

- Er der noget i testen, som kan have påvirket jer til at vælge de bestemte udsagn - f.eks. skuespillerne, deres påklædning, sprog?

Brugervenlighed/design:

- Hvad synes I om vejledningen i programmet?

- Speak?
- Baggrundsmusikken - godt eller irriterende?

- Hvad mener I om de forskellige medier i de forskellige emner?

- Videoen med flere personer eller en person, med lyd, tekst eller kombineret lyd/tekst?
- Hvorfor?

-Konkrete spørgsmål til udformningen af stemmeboksen?

- Hvordan oplever I det rumlige (computerrelateret eller ej)?
- Fungerer knapperne udenfor skærmen? (forskellige funktioner)
- Fungerer blyanten?
- Hvordan synes I, at farverne spiller i forhold til politik?
- Fungerer kameraføringen i videopræsentationerne?

Har I nogle kommentarer til, hvordan vi kan forbedre produktet?

Gruppeinterview

Interviewer 1: Det, vi laver nu, er det, der tilnærmer sig et fokusgruppeinterview. Og vi kunne godt tænke os at høre om, øh... jeg vil kort forklare, hvad det er, vi skal bruge det her til. Den data, som vi får ud af det her, den skal vi bruge til den projektrapport, som vi bagefter skal skrive, så som sagt kommer I ikke til at komme på forsiden af avisen...

Interviewer 2: Det er heller ikke en diskussion af jeres politiske holdning. Det handler om, hvordan I har følt det at bruge maskinen [Stemmeboxen red.] dernede, som vores projekt handler om.

Interviewer 1: Der er ikke noget, der er rigtigt eller forkert svar i det her. Og det er jer, der er eksperterne, og det er jeres diskussion, som vi er interesserede i at høre. Så I skal ikke henvende jer til os når I siger noget. I skal bare diskutere de ting, vi kaster op i luften til jer, så godt I nu kan. Og det var ok med kamera og ok med diktafon?

Interviewer 1: Vi kunne godt tænke os at vide, i hvilke sammenhænge I til daglig taler politik?

Elev 3: Det gør jeg derhjemme. Med familien.

Elev 1: Ja, og med venner, i skolen.

Elev 4: Mest familien.

Elev 3: Ja i familien og i skolen.

Elev 5: Ja.

Elev 2: Men mine forældre gider ikke rigtigt, for så bliver der bare skænderi.

Interviewer 2: Hvorfor kommer I op at skændes?

Elev 2: Det er fordi, at vi er meget uenige. Så det kan altid ødelægge stemningen ved aftensbordet, og derfor er vi stoppet med det. Det synes jeg er fint, for det der kom ud af det var ikke så godt.

Elev 1: I vores religionstimer diskuterer vi også meget politik.

Interviewer 1: Hvad med under formelle omstændigheder. Hvis I for eksempel er til fest, diskuterer I så politik også der?

Elev 1: Ja, tit.

Elev 4: Ja.

Elev 2: Ja, jeg tror faktisk, at det er der, altså visse emner, dem der er meget oppe i medierne for eksempel indvandrere. Det er hyppigt, at man taler om dem til fester.

Interviewer 2: Fordi det er oppe i medierne?

Elev 2: Ja, man hører hele tiden om det.

Elev 3: Ja.

Interviewer 2: Så de emner I diskuterer politik omkring, det er fordi, det er noget I hører andre steder, eller er der nogen emner i politik, som I mener, man ikke hører så meget om, men som I finder interessante?

Elev 4: Ja, det tror jeg, man taler om nogen steder.

Elev 2: Altså, vi sidder for eksempel ikke og snakker om ældreplejen. For eksempel uddannelse og SU, det er sådan noget, der vedrører os. Så det er noget, vi diskuterer.

Elev 5: Ja.

Elev 2: Der er også andre emner, der kommer op i min dagligdag, synes jeg.

Elev 4: Jeg synes, at der kommer andre emner op i min dagligdag

Elev 3: Spyt ud!

Elev 4: Nu for eksempel det her udveksling, der er det meget relevant for os med anderledes støtte. Ikke bare støtte til uddannelse, men også til udveksling/udlandsophold.

Elev 3: Hvad mener du... så er det vel også hvad du selv har lyst til, altså der er noget, der vedkommer dig?

Elev 4: Ja, det er rigtigt, men det er stadigvæk anderledes end de emner, vi tager op i skoleklassen.

Interviewer 1: Så går vi videre. Hvad forbinder I med multimedier? Kommer I i tanke om noget, når I tænker på multimedier?

Elev 3: Da vi skulle krydse den der af [spørgeskema red.], der vidste jeg faktisk ikke rigtigt, hvad det var, for jeg ville nok have forbundet det med internettet eller TV eller noget i den stil. Men når de andre emner var der [i spørgeskemaet red.], så vidste jeg ikke rigtigt, hvad multimedier så skulle dække.

Elev 1: Jeg kom til at tænke på sådan noget diasshow med lysbilleder.

Elev 2: Jeg havde det på samme måde, fordi der var internet og TV og computer og så videre.

Interviewer 2: Men I forbinder det meget med computere?

Elev 2: Ja

Elev 1: Ja

Interviewer 1: Hvornår kom I til at tænke på det; var det under præsentationen?

Elev 1 & Elev 2: Nej, det var under det sidste spørgsmål i spørgeskemaet.

Interviewer 1: Vi prøver at gå lidt videre. Hvilken oplevelse havde I af Stemmeboxen, da I gik ind i den. Hvad følte I, da I kom ind i den?

Elev 4: Godaften Danmark (alle fniser)

Elev 1: Det var lidt forvirrende. Eller også kan det være, at det var fordi, den opførte sig mærkeligt, da jeg kom ind i den. Jeg kom ind, og så ved det første jeg valgte, var der en mand, der læste de der udsagn oppe på skærmen. Men det var ligesom om, at den hoppede rundt i det i stedet for at tage det i rækkefølge. Det blev jeg meget forvirret af og sad og brugte temmelig lang tid på at høre den igen.

Interviewer 2: Var du den første, der var der inde?

Elev 1: Nej, jeg var den sidste? Og blyanten var røget af.

Interviewer 2: Ja, det var ret ærgeligt.

Elev 1: Men det var en god oplevelse alt i alt.

Elev 3: Altså, da jeg trådte derind, var jeg sådan meget sikker på, hvad jeg selv mente. Der blev jeg nok lidt skuffet.

Elev 1: Da det kom til resultatet?

Elev 3: Ja.

Elev 1: Der blev jeg altså også lidt chokeret.

Elev 4: Ja.

Elev 1: Der var noget af det, der stod, som jeg slet ikke forstod i forhold til det, jeg havde sagt.

Elev 3: Det kan ikke passe, det må være en fejl!!

Elev 1: Jeg synes, at jeg havde valgt nogle meget positive udsagn i forhold til for eksempel ulandsbistand. Og så det svar jeg havde valgt, det var noget som Venstre havde sagt. Det blev jeg meget befippet over.

Elev 2: Det var ligesom mig og indvandrerne, der syntes jeg, at jeg havde sagt noget, der kunne minde om Venstre, men så satte den sig over på et eller andet CD eller Socialdemokratiet.

Interviewer 1: Var I alle sammen forvirrede, da I kom ind i boksen?

R?: Nej, det var jeg ikke.

Elev 3: Nej, det gjorde jeg ikke, men kun at den valgte selv, den hoppede.....

Elev 2: Nej, det var lidt forvirrende i starten. Jeg skulle lige finde ud af, hvordan den fungerede og sådanne nogen ting. Så fandt jeg nemlig ud af, at man godt kunne gå ind og ændre sine udsagn. Det var bare, fordi man kom til at trykke to gange, og så røg den op.

Elev 5: Det fandt jeg ikke ud af.

Elev 2: Men alt i alt så syntes jeg, at den fungerede meget godt. Og udsagnene ramte også sådan nogenlunde der, hvor jeg ligger henne.

Elev 4: Sådan har jeg det også, de to områder, som jeg var temmelig sikker på, inden jeg gik derind, de ramte der, hvor jeg gerne ville have dem til at ramme.

Interviewer 2: Hvilke emner var det?

Elev 4: Det var udlændinge og uddannelse.

Elev 2: Jeg ramte, hvis man kan sige med et partis forskel i forhold til, hvad jeg ville have stemt. Jeg havde kun fire emner.

Elev 4: Det var faktisk sjovt, for det var faktisk de to eller de tre ting, som jeg ikke rigtig havde taget stilling til eller tænkt særligt meget over normalt; det var faktisk dem, jeg satte andre steder, end jeg havde regnet med.

Interviewer 1: Var der noget, der undrede jer derinde?

Elev 2: Med udsagnene?

Interviewer 1: Nej, jeres helhedsoplevelse

Elev 4: Ja, det var, at de blev præsenteret på forskellige måder de forskellige udsagn. Fordi første gang, der kom en masse billeder, hvor der var forskellige mennesker, der sagde noget, der tænkte jeg, er det noget de selv synes eller om det var noget, jeg skulle tage stilling til. Der blev jeg ret forvirret.

Interviewer 2: Forvirret af at det var personer...

Elev 4: Ja, fordi det var allerede, da jeg startede, at der kom et udsagn, og så var der en mand, der læste det op, og så kunne jeg vælge. Så det var faktisk først, da jeg var kommet helt ned og havde hørt alle udsagnene på de forskellige mennesker, at jeg måske skulle have lyttet mere efter.

Elev 2: Jeg havde det sådan, at ved de forskellige videoklip, hvor man så personen, der kunne jeg ikke helt abstrahere fra personen, der sagde noget. For eksempel var der en person ved en pølsevogn, der sagde noget om, at Christiania bare skulle have lov til at ligge der. Der tænkte jeg, at han var nok sådan lidt en frihedstype og sådan. Han så meget sådan ud, og jeg tror godt, at man kunne danne en holdning ud fra, hvad for en type han var i forhold til den, hvor der bliver læst op af samme person eller den, hvor man selv skal læse. Jeg tror ikke, at man kan abstrahere helt fra det.

Elev 4: Jeg tror, at du har fuldstændig ret. Fordi jeg kan huske ham manden ved pølsevognen, og det var også ham, jeg lagde mærke til bagefter, og det eneste jeg kunne huske, for det blev sagt sådan

meget bum bum og lige til og med klar stemme. Det fangede mig, at selvfølgelig lægger man mærke til det.

Elev 2: Jeg vil sige, at det provokerede mig lidt.

Interviewer 2: Var det så meget, at man ikke hørte efter holdningen eller tænkte ”jeg er fandeme ikke en pølsemand”? (Der bliver grinet).

Elev 2: Det han sagde, hørte man selvfølgelig. Men jeg kunne ikke abstrahere fra, at han var den type. Jeg synes, at det forvrængede det egentlige budskab lidt. Hvis nu det var den samme person, der sagde noget hele tiden, så ville man nok lytte mere efter, hvad der blev sagt, i stedet for at man også havde en person at knytte budskabet til.

Interviewer 2: Valgte du også den sekvens, hvor der er én person, der siger de samme ting?

Elev 2: Ja.

Interviewer 2: Var det anderledes?

Elev 2: Ja, der kunne man sådan lukke af og så høre på, hvad der egentlig blev sagt. Hvorimod dem hvor der også var videoklip med, der synes jeg, at man sad og kiggede på, hvad det egentlig var for nogen. For eksempel var der én ved en køkkenvask. Der tænkte jeg, at det var sådan en mor, og så tænkte jeg, at det var nok meget rigtigt, det hun sagde.

Interviewer 2: Er det fordi man forbinder bestemte typer med bestemte holdninger?

Elev 2: Ja, det tror jeg. Og så sådan lidt hvordan de typer appellerer til mig. Jeg tænker nok ”kan jeg lide dem” eller ”kan jeg ikke lide dem”.

Elev 1: I stedet for at høre efter synes jeg, at jeg kom til at kigge på personer.

Interviewer 1: Kan I prøve at beskrive, hvordan I opfattede de andre måder, som klippene blev vist på?

Elev 4: Trekanter og firkanter.

R?: Ja, det blev jeg også lidt forvirret af.

R2. Det var faktisk meget godt, for så kunne man huske, hvilken en man skulle.....

Elev 2: Altså ved indvandrere der var det samme billede af en person med et tørklæde, og så var der et symbol inde i firkanten. Det var godt, at der var det, for ellers var det svært at skelne dem fra hinanden.

Interviewer 2: Var det mere svært at skelne dem fra hinanden der?

Elev 2: Ja, det var helt klart nemmest, når der var personer ved. Der kunne man huske personen, og det han/hun sagde. Det var lettere.

Elev 5: Jeg tror, at jeg har nemmere ved at huske tal end figurer. Det var nok derfor, at jeg synes, at det var lidt forvirrende. Men jeg synes helt klart, at det var nemmest, der hvor man kunne læse, samtidig med, at det blev læst op.

Interviewer 1: Var der nogle situationer inde i boksen, som I kunne relatere til noget andet, I har lavet. For eksempel nogle af klippene eller hele oplevelsen ved at gå ind i boksen?

Elev 2: Jeg har engang på internettet, ved sidste kommunalvalg, lavet sådan en test. Noget lignende, men hvor man så får nogle spørgsmål, hvor man skal tage stilling, og så til sidst blev de opsummeret. Så viste de en person, men det var sådan fuldstændigt....

Elev 1: Helt hen i vejret.

Elev 2: Ja.

Elev 1: Det passede overhovedet ikke.

Elev 2: Jeg syntes overhovedet ikke det passede. Altså, jeg stemte Dansk Folkeparti. Og min mor var ved at gå ud af...Den var ikke rammende, synes jeg.

Elev 1: Nej, der var den her bedre, selvom der var færre spørgsmål.

Interviewer 1: Var der noget, som I lagde særligt mærke til. Hvor I syntes, at det skilte sig ud?

Elev 2: Altså i forhold til den på internettet, der var der tre udsagn til et spørgsmål. Her var der otte udsagn, og det dækkede mere hele spektret. Derfor var det nemmere at sige "her ligger jeg".

Elev 3: De var også mere nuancerede, de udsagn man blev stillet over for, i stedet for at "Skal vi smide alle udlændinge ud". Det er der jo ikke særligt mange, der mener, men ...

Elev 1: Ja, de her var ikke så lette at gennemskue.

Elev 3: Ja, og det syntes jeg var positivt. Det var mere varieret.

Elev 1: Ja, det er også det, jeg siger. Altså, at man ikke bare kan gennemskue de forskellige muligheder, der var for at sige "jeg vil gerne stemme på Socialdemokratiet" og så gennemskue hvilket udsagn, man skulle vælge.

Interviewer 1: Hvad skete der, når I enten så eller lyttede til udsagnene. Hvad kom op i jer?

Elev 4: Jeg tænkte på, hvilket parti der kunne have sagt det.

Elev 5: Ja, det gjorde jeg også.

Elev 3: Jeg synes ikke, at der var tid til det. De kom meget hurtigt efter hinanden.

Interviewer 2: Så der kunne godt have været nogle tænkepauser imellem klippene?

Elev 3: Ja, det synes jeg godt, der kunne have været.

Elev 1: Jeg kunne godt blive mæg-irriteret på nogle af udsagnene.

Elev 2: Ja, sådan havde jeg det også. Jeg blev virkelig provokeret. Jeg fandt heller ikke nogen, som jeg helt kunne identificere mig med, men der var nogen, hvor jeg virkelig tænkte ”hold kæft”.

Interviewer 2: Var det, når det blev radikalt til begge sider?

Elev 2: Ja, det var det. Der var nogen udsagn, hvor det var lidt ekstremt til både højre og venstre side.

Interviewer 2: Var det overraskende, at der var nogen partier, der stikker til begge sider?

Elev 2: Nej, det synes jeg ikke. Jeg synes, at medierne gør det samme og udtrykker også ekstreme holdninger.

Interviewer 1: Var der noget, som I syntes var sjovt i boksen, eller var der noget, I syntes, der var kedeligt?

Elev 2: Det var sjovere end et spørgeskema, fordi følelsen af at man var....

Elev 2: Det var godt med den der fornemmelse, at der var en mand, der snakkede ind i øret på en; det var en meget rolig stemme og snakkede ikke så stærkt, og så var der underlægningsmusik, det virkede ret godt sammen.

Elev 3: Jeg syntes, at det var sjovt at opleve at...altså den der, hvor der både var stemme og tekst. Og så havde jeg rigtig svært ved at koncentrere mig om det, når der kun var tekst. Og der kom jeg til at tænke på, hvordan man egentlig opfatter skriftlige budskaber for eksempel i forhold til noget, man hører i fjernsynet. Det er nok lettere at opfatte det, der er i fjernsynet, tror jeg.

Elev 2: I starten havde jeg det sådan, at det var svært at opfange det hele. Der kunne det måske have været en god idé, hvis man kunne se ham, der snakkede.

Elev 1: Sådan har jeg det ikke. Så ville det ikke virke objektivt på samme måde.

Elev 2: Jeg havde det sådan lidt, at når han snakkede, syntes jeg, at det gik lidt hurtigt. Og i forvejen var jeg lidt forvirret.

Interviewer 1: Hvad med jer andre. Blev I overraskede, da I kom derned [AV-kældereren, hvor Stemmeboxen var opstillet red.], eller levede det op til jeres forventninger. Eller havde I ikke nogen forventninger?

Elev 5: Jeg vidste ikke rigtig, hvad jeg skulle forvente. Bare at vi skulle fortælle om vores politiske holdninger, og at det var noget med en stemmeboks. Så jeg tænkte, at vi nok bare skulle sætte et kryds eller et eller andet. Jeg troede ikke, at det var sådan noget elektronisk noget, hvor der var tale og alt muligt.

Interviewer 1: Var det irriterende, at I ikke vidste, hvad der skulle foregå?

Elev 5: Nej.

Elev 4: Nej.

Elev 1: Jeg syntes måske, at det var lidt ærgerligt, at der ikke var flere spørgsmål.

Interviewer 1: Altså flere emner?

Elev 1: Ja.

Interviewer 2: Hvis der skulle have været flere emner, hvilke emner synes I så, at der skulle have været?

Elev 1: Udenrigspolitik.

Elev 3: EU.

Elev 2: Internationale begivenheder. Holdninger til terror. Det er jo så enkeltsager.

Interviewer 1: Vil det sige, at I syntes, at udsagnene var svære at forholde sig til i forhold til enkeltsager?

Elev 2: Nej, jeg synes ikke, at udsagnene var svære at forholde sig til.

Elev 1: Nej, det syntes jeg heller ikke, men der var heller ikke nogen, hvor jeg tænkte "det der, det er også lige det, jeg mener".

Elev 5: Nej, jeg syntes også, at jeg var i tvivl om mange af udsagnene.

Elev 4: Jeg synes heller ikke, at jeg kunne undgå at sammenligne nogle enkelte sager, hvor jeg har tænkt at "ej her synes jeg godt, at de kunne dæmpe sig lidt" eller "her synes jeg, at de er fair". Det er rigtigt nok, at der manglede sådan nogen, hvor man tænke "den er jeg helt enig med".

Interviewer 2: Men når I så tænker på, at det er hvad de forskellige partier i folketinget repræsenterer. Hvordan har I det så med, at jeres holdninger bliver repræsenteret ved dem?

Elev 2: Det lyder lidt som et af spørgsmålene i spørgeskemaet. Var der ikke et, der gik på, om vi nogen sinde havde stemt på et parti, som man mente sagde noget forkert. Men sådan er det jo hele tiden. Du kan jo ikke lave en ideologi, som kan dække os fem her præcis.

Elev 4: Da jeg var færdig med testen, tænkte jeg "åh nej, nu står jeg altså ikke særlig godt", hvor jeg syntes, at jeg havde svaret på nogle ting, og jeg var fuldstændig forbløffet over, at jeg endte helt ude i den side, hvor jeg endte, for jeg syntes da, at mine holdninger havde været gode nok.

Elev 3: Jeg syntes også, at det var sjovt det der med, at "Ok, nu blev jeg Dansk Folkeparti". Det var jeg rimelig chokeret over, at jeg blev. Bagefter tænkte jeg lidt over det, og så tænkte jeg på, om det måske har noget med medierne at gøre, fordi Dansk Folkeparti det er virkelig det værste af det værste i medierne. Der er ikke så nuanceret et billede af Dansk Folkeparti, hvor man hører dem selv

tale om for eksempel det sociale område, og hvad de mener på de områder, hvor jeg måske er mere enig med dem. Det siger boksen i hvert fald, at jeg er. Det synes jeg var lidt skægt, at jeg egentlig kunne være enig med et parti, som er blevet udstillet i medierne, så jeg syntes, at det var det mest afskyelige.

Elev 4: Netop.

Elev 1: Ja, sådan havde jeg det også.

Interviewer 1: Hvordan havde I andre det? Har I haft nogle lignende oplevelser derinde?

Elev 2: Nej, jeg endte som sagt deromkring, hvor jeg står.

Interviewer 2: Med alle svarerne?

Elev 2: Ja. Jeg lå sådan lige rundt omkring. Hovedparten af mine svar lå på, hvor jeg ville stemme.

Interviewer 2: Du sagde før, at "mine holdninger er da gode nok". Var der meget, der overraskede dig?

Elev 4: Det er jo igen Dansk Folkeparti. Jeg havde slet ikke forestillet mig, at jeg kunne mene det samme som dem. Og så havde jeg det sådan, at jeg tænkte "ej, der er jo fusk i det her. Det kan ikke være sandt". Man er farvet af udlændingedebatten, hvor man bare tænker "åh nej". Hvorimod for ældreplejen vil de mange gode ting for Danmark.

Interviewer 2: Da du sagde "mine holdninger er da gode nok" – I forhold til hvad?

Elev 4: Ud fra det, jeg er vokset op med, der tænker jeg, at jeg vil godt have, at mine holdninger ligger i denne her retning. Og så det med udlænding....det er virkelig et problem for mig, og så blev jeg lidt skræmt over, at jeg så kunne ende i den boldgade alligevel, for uanset hvor mange gode og sociale ting de havde, så ville jeg bare aldrig sætte mit kryds der, fordi det med udlændinge....jeg vil bare ikke være med til, at den debat skal køres så langt ud. Og så tænkte jeg "åh nej, forfærdeligt".

Elev 1: Sådan havde jeg det også i forhold til det med ulandsbistand. Det forstod jeg overhovedet ikke. Jeg havde en idé om, at Venstre ville skære ned på det (utydeligt),...men åbenbart ikke i forhold til det svar jeg gav.

Interviewer 1: Vi talte lidt om det før, men hvor får I jeres politiske impulser fra?

Elev 1: Jeg tror, at man bliver påvirket meget hjemmefra.

Elev 3: Ja, helt sikkert.

Elev 1: Men også af sin omgangskreds. Det har meget stor betydning.

Elev 3: Min mor hun er fuldstændig undertrykt hjemme hos os.

Elev 4: Sådan har jeg det ikke. Jeg tror, at jeg ligger meget anderledes i forhold til, hvad de fleste af mine venner gør. Eller ikke meget måske. En smule i hvert fald. Også i forhold til mine forældre. Jeg ved ikke hvorfor. Det kan godt være, at jeg søger oplysninger andre steder eller ligger vægt på andre ting. Det med nettet og aviser og sådan noget, det synes jeg, at jeg bruger meget. Måske prøver jeg at undersøge mulighederne lidt mere, end mine forældre og mine venner gør. Jeg synes ikke, at jeg er så farvet af mine venner og af min familie.

Elev 2: Jeg synes også, at det er episoder fra hverdagen. Hvis vi nu snakker indvandrere (der grines) for en afvekslings skyld. Når man nu har været i byen og episoder fra fodboldkampe. Det er det, jeg vægter mest, når jeg skal danne min holdning.

Interviewer 1: Kan du prøve at beskrive den?

Elev 2: Den er rimelig negativ. Jeg har været udsat for fodboldkampe, hvor der skulle komme politi bagefter, og dommeren skulle eskorteres væk af klubbens ledelse. Det var sådan set ikke klubbens ledelse, der var noget galt med, men det var børnene og børnenes forældre. Det går over gevind, og det er da ud fra sådan nogen ting, at man danner sine holdninger, tror jeg. Eller det ved jeg.

Interviewer 1: Hvordan bliver du påvirket af det?

Elev 2: Jeg bliver påvirket af det ved, at jeg bliver sur. At jeg tænker ”Ok, hvis de ikke kan finde ud af at opføre sig ordentligt, så er det noget skidt, og der skal gøres noget ved det”. På den måde. Og jeg ved godt, at modargumentet er, at det ikke er alle, der er sådan. Ja, ja, men det er der, jeg er, og det er der, hvor jeg mener, at problemerne er. Så jeg synes, at der kan gøres noget ved det. Og når det er i orden, så synes jeg, at vi kan begynde at snakke om noget andet.

Interviewer 1: Hvad med jer andre. Bliver I også påvirket af situationer?

Elev 1: Altså, jeg har en far, som arbejder på en skole, hvor der er mange indvandrere-drenge og piger, som har været kriminelle og siddet i fængsel og så videre. Og han kommer hjem og fortæller alle de her skrækhistorier om de her umulige børn. Men han kommer også nogen gange hjem og fortæller om nogle meget positive historier om børn, der ændrer sig. Og det tror jeg påvirker mig meget, men ikke på den negative måde, for jeg ved godt fra medierne alt det negative, der er. Men jeg ser måske flere af de positive elementer, han tager med hjem. Også fordi jeg har nogle venner som henholdsvis er fra Pakistan og Libanon, og dem har jeg kun positive billeder af. Den ene læser til tandlæge og er ekstremt dygtig. Det har måske noget at gøre med, at de er mere uddannede og har nogle forældre, som måske er højere uddannede end de forældre, hvis børn laver ballade.

Interviewer 2: Er der nogen af jer, som har stemt endnu?

Elev 5: Ja, ved sidste valg.

Elev 2: Ja.

Interviewer 2: Gav det jer nogen idé om, hvordan det er at stemme? Forbinder man Stemmeboxen med valg?

Elev 2: Ja, man går jo ind af et forhæng. Så på den måde minder det meget om et valg. Så det kunne da godt minde lidt om at gå til valg.

Interviewer 2: Hvad mener I andre?

Elev 1: Jeg har sådan en idé om, at når man går ud og stemmer, så sætter man ikke så mange krydser.

Interviewer 2: Det er også rigtigt.

Elev 5: Her får man en masse muligheder.

Elev 4: Men når vi snakker om, hvor svære udsagnene er at skelne fra hinanden. Det er jo det samme, når man står med en partiliste. Der kan man godt komme til at vælge lidt ved siden af, hvad man egentlig har lyst til, hvis man ikke er helt inde i det.

Elev 3: Sådan som jeg opfatter det, kunne det være, at alle de ting som man ser på skærmen, det er måske det, som kører igennem ens hoved, når man skal stemme. Altså alle de her forskellige holdninger jeg har hørt, og hvad er det så for én, jeg skal vælge (der bliver grinet).

Interviewer 1: Kan I prøve at beskrive, hvad der er så provokerende ved at tage et valg. Der var to af jer, der har været inde og stemme, og I har jo taget et valg. Hvad har provokeret jer til at vælge eller har I været overbevist om, hvad I skulle stemme?

Elev 2: Nu har vi jo samfundsfag, og der er en teori, der hedder retningsteorien. Det er, når man stemmer for at påvirke samfundet i en retning og siger ”jeg vil bare have gjort noget ved det”. Udlændinge var min første prioritet, og så stemte jeg sådan set ud fra det (der bliver grinet). Det var nok alt i alt en provokation fra min side.

Elev 5: For mig var det nok også udlændingedebatten, men nok ikke lige så ekstremt som R2's.

Elev 2: Det var ikke kun udlændingedebatten. Det var også andre ting.

Elev 5: Men jeg har altid været opdraget med den holdning, jeg har.

Interviewer 2: Så debatten i medierne har ikke været med til at rykke ved din holdning?

Elev 5: Nej. Men der kom da synspunkter frem fra andre partier. Men det var ikke nok.

Interviewer 1: Hvad med jer andre. Har I en klar politisk overbevisning?

Elev 3: Ja, det troede jeg i hvert fald, at jeg havde.

Elev 1: I forhold til den valgkamp der lige har været, der synes jeg, at medierne gjorde alt for meget ud af et emne i forhold til andre.

Interviewer 1: Hvordan det?

Elev 1: Jamen, jeg synes, at det hele drejede sig om indvandrerdebatten, hvor jeg måske synes, at der var nogen andre ting, som var mere vigtige.

Interviewer 1: Hvad gjorde det ved dig, at debatten drejede sig så meget om indvandrere?

Elev 1: Jeg gad ikke se det. Det interesserede mig ikke.

Interviewer 1: Det vil sige, at det betød, at du så kom til at vælge fra i forhold til at få oplysninger omkring politik?

Elev 1: Jeg tænkte, at jeg skulle ikke stemme, og så ville jeg hellere forfølge min politiske holdning på et senere tidspunkt. Jeg har også lidt en idé om, at det måske, når man går til valgkamp, går mere ud på at vise, hvad de andre gør forkert, end det går ud på at vise, hvad man selv gør rigtigt. Så de der debatprogrammer, hvor folk sidder og hakker på hinanden, det synes jeg ikke, at jeg får noget ud af. Så vil jeg hellere se partierne i løbet af længere tid og se på, hvad det er, de siger og så danne min mening.

Interviewer 1: Hvad med jer andre?

Elev 5: Nu var jeg jo nødt til at tage stilling.

Interviewer 1: Var det irriterende, at du skulle tage stilling?

Elev 2: Jeg har det lidt ligesom R1. Der blev snakket for meget indvandrere. Men der blev ikke nævnt så mange emner i denne her valgkamp. Jeg følte i hvert ikke, at man kom det hele igennem. Der var mange sager, som også kunne have været debatteret. Og det tror jeg også var noget, som provokerede én. Eller ikke provokerede én, men hvor man tænke ”okay, så stemmer jeg det her” fordi det blev diskuteret så meget.

Elev 1: Jeg tror også, at den 11. September var altafgørende.

Interviewer 1: Har I nogen sinde læst et partiprogram?

Elev 1: Ja.

Elev 4: Ja.

Interviewer 2: Fordi I selv havde lyst, eller fordi I havde samfundsfag?

Elev 4: Vi skulle vælge et parti i samfundsfag og beskrive, hvad de stod for.

Elev 1: Jeg har faktisk været i praktik hos Enhedslisten. Det var det eneste sted, jeg kunne komme ind, så....Det var faktisk også meget spændende, og så tænkte jeg, at det kunne også godt være, at jeg skulle sætte mig lidt ind i deres politik.

Interviewer 1: Føler I, at det kan svært at skulle skille sig ud blandt sine venner inden for politik?

Elev 1: Nej, det synes jeg på ingen måde. Ens venner respekterer én, som den man er, og ikke for den politiske holdning man har. For eksempel mig og R2, vi har været ekstremt uenige i forhold til udlændingedebatten, men vi kan da godt stadigvæk være venner.

Elev 2: Ja, sådan har jeg det også. Men jeg vil indrømme, at jeg kommer fra en kreds, der har meget den holdning. Og der må det da ikke være særligt sjovt at sidde ene mand og argumentere for sin holdning.

Elev 4: Man kan jo også se, at det er op til et valg, at man tager mere stilling til politiske emner, end man ellers ville gøre. Og så ved man, at de ting man mener i det øjeblik, er sikkert ikke det, man normalt ville gå efter. Man ved også godt, at et menneskes værdier ligger indgroet i én.

Interviewer 2: Så I forbinder ikke værdier i livet med politiske holdninger?

Elev 4: Jeg gør i hvert fald ikke.

Elev 3: Det tror jeg, at jeg gør for mig selv, men min holdning til andre mennesker er ikke farvet af, hvad de stemmer. Jeg tror da, at jeg personligt identificerer mig meget med, hvilke politiske holdninger jeg har, og når vi har samfundsfag, tænker jeg meget på de ting, men ikke i forhold til andre.

Interviewer 2: Har I andre det sådan i forhold til jer selv.

Elev ukendt: Nej, ikke at jeg ved, at det er politisk det jeg føler, men det kan godt være, at det er en politisk holdning, jeg har.

Elev 1: Det kan godt være, at de grundlæggende værdier jeg lægger vægt på stemmer overens med nogle politiske partier.

Interviewer 1: Hvis vi prøver at gå lidt tilbage til Stemmeboxen. Kan I prøve at beskrive omgivelserne omkring jer?

Elev 2: Det var mørkt, når man kom derind.

Elev 1: Det var roligt.

Elev 4: Ja, det synes jeg også. Det var meget rart.

Elev 1: Det var rart, at man fik lov til at sidde i sine egne tanker.

Elev 2: Ja, og så musikken. Den hjalp også.

Elev 4: Det er også måden, hvor man får folk til at lytte. Der er farve på, det er live, og nogen har optaget det. Alle de der indtryk. Det er noget der gør, at man også gider at lytte og sætte sig derind.

Interviewer 1: Hvorfor det. Er det fordi det er sjovt eller...?

Elev 4: Jeg tror bare, det er måden, jeg bliver påvirket på i min hverdag. Jamen altså, det er sådan, at der hele tiden skal være mere knald på, hele tiden skal fjernsynet være og internettet, og det der med, at folk skal sætte sig ned og skrive et brev til hinanden, det gør man ikke så meget mere. Det går for langsomt, og er måske ikke så fedt. Hele tiden har man så travlt, og det her med, at man skal

sætte sig ned og læse et spørgeskema, uha, det kan komme til at tage tid. Det gør det her jo også, men på en anden måde.

Elev 2: Ja, lige præcis. Det der med, at man fik lov til at røre ved det. Når en ringer fra Gallup og spørger om de lige kan låne 5 minutter af ens tid, ja ja, du tager bare, det er sikkert rigtigt nok. På den måde falder man ligesom ud af takt. Det her var ligesom mere kreativt.

Interviewer 2: Så selvom Stemmeboxen ikke helt fungerede, så syntes I alligevel, at den fungerede?

Elev 2: Ja, altså det her med at billedet røg op og så videre....

Elev 5: Man vil jo helst lave så lidt som muligt, og få så meget ud af det som muligt, det er lidt min mentalitet....

Interviewer 1: Kan I beskrive nogen lignende situationer, som minder jer om det?

Elev 4: Nyhederne.

Elev 2: Avis i forhold til TV-Avisen. Faktisk også DR og TV2. Jeg ved ikke hvorfor, at jeg foretrækker at se nyhederne ovre på TV2.

Interviewer 1: Jeg forstår ikke, hvad I mener?

Elev 2: I aviser, der skal du selv læse det, og ved fjernsyn kan man rende rundt om det og høre med et halvt øre og flere ting på en gang. Så gider man høre efter. Men TV-avisen på DR og TV-avisen på TV2 – jeg ved ikke, om den er blevet mere kedelig, men jeg vil hellere have TV2.

Elev 3: Man kan måske kort sige det sådan, at i dag vil man gerne have, at alle nyhederne kommer til én, og det er ikke én selv, der skal komme til nyhederne. Man skal ikke ligesom sætte sig ned og fordybe sig i nyhederne, og de skal kræve noget af éns opmærksomhed. Hvis de vil have éns opmærksomhed, så må de banke på og prøve at få den.

Interviewer 2: Har I det også sådan, at nyhederne skal komme til én?

Elev 1: Jeg syntes i hvert fald at det er smadder rart.

Elev 4: Det gør de jo også.

Elev 2: Det gør de jo også på TV2. De tilpasser sig efterhånden efter os, så når det passer os. De fleste har et fjernsyn i køkkenet, så man kan rende rundt og lave mad samtidig med, man lige kigger lidt med.

Interviewer 1: Vil det sige...det virker måske som om, at I modsiger jer selv, at det er fedt, når der er en masse ting omkring jer, for så behøver man ikke at koncentrere sig så meget omkring det, men alligevel koncentrerer man sig mere om det, end hvis man for eksempel sidder og læser, for det gider man alligevel ikke.

Elev 1: Ja. Det har noget at gøre med, at man sagtens kan gøre flere ting på en gang.

Elev 2: Du tænker på aviser i forhold til.....

Elev 3: Vi går rundt om fjernsynet, samtidig så opfatter vi det mere end, når vi sidder og læser.

Interviewer 1: Selvmodsigende på hvilken måde?

Elev 4: Det er da også positivt, eller hvorfor er det modstridende?

Elev 3: Jamen, det er selvmodsigende.

Elev 2: Selvmodsigende på hvilken måde? (stemmen hæver sig)

Interviewer 2: Opfanger I ting bedre, når I laver nogen andre ting samtidig, i forhold til når I for eksempel bare skal læse om et eller andet?

Elev 2: Jeg tror mere det drejer sig om, at jeg ikke gider at sætte mig. Jo, ok jeg kan godt sætte mig ned og læse en avis, det gør jeg om morgenen på vej til, når jeg alligevel ikke har noget at lave; Metro Xpress og Urban. Men det at jeg sætter mig hjemme ved et bord og tager en avis. Jeg ved ikke hvorfor, men på en eller anden mådeMen jeg ved ikke, om jeg synes, at det er selvmodsigende.

Interviewer 1: Det var bare for at høre jeres refleksioner omkring det.

Elev 3: Det er også sjovt det her med Metroxpressen og Urban. Det er ligesom om, at der fanger de folk, hvor de kører i toget eller tidspunkter, hvor de ikke har andet at lave. De træder ind i folks hverdag, hvor de er interesserede i at høre nogen nyheder, og hvor de tænker "nå, der kan jeg lige så godt beskæftige mig med nogen nyheder".

Elev 4: Jeg har det også sådan, at efter at have siddet otte timer i en skole og have læst og lavet lektier, så gider jeg ikke gå hjem, og så tage den tykke avis. Så trænger man mere til at slå hjernen fra og måske se nyheder på TV. Det er bare anderledes og måske et frisk pust.

Interviewer 2: ...Hvordan synes I, det er at få formidlet politik på den måde, som Stemmeboxen gør?

Elev 1: Det er rart ligesom at få det hele serveret på et sølvfad. Vi skal bare trykke på en knap. Det er det, der er det lækre.

(bånd vendes)

Interviewer 2: Er Stemmeboxen så DR eller TV2?

Elev 1: TV2

Elev 2: TV2

Elev 4: Der er farver på.

Interviewer 1: Kunne I forestille jer sådan en Stemmebox i en undervisningssituation, hvor man brugte den i en time, og folk diskuterede den bagefter?

Elev 1: Det synes jeg kunne være sjovt. Det med at man bliver chokeret, hvis man ender i en helt anden, end hvad man havde regnet med. At man på den måde får tænkt over det hele.

Elev 2: Ja.

Interviewer 2: Hvad kunne I forestille jer, at man kunne diskutere, efter at man har været i Stemmeboxen, hvis det havde været en undervisningssituation?

Elev 4: De forskellige udsagn. Hvor tæt de ligger, hvor svært det er at vælge, og hvad der påvirker én til at tage stilling.

Elev 2: Ja.

Elev 1: Og hvorfor man egentlig havner der, hvor man gør.

Interviewer 2: Efter at I har prøvet den, ville I så anbefale den til andre?

Elev 1: Ja.

Elev 2: Ja.

Elev 3: Ja.

Elev 4: Altså jeg ved ikke, om jeg synes, at det er nødvendigt med den baggrund, jeg har fra samfundsfag og skolen. Men nogen som slet ikke har haft nogen anden baggrund, og ikke rigtigt har lært noget politik endnu, der synes jeg, at det vil være en rigtig god idé.

Elev 1: Tror du ikke, at det vil blive mere tilfældigt så – altså hvad det var, de valgte?

Elev 4: Deres holdninger er vel de samme.

Elev 1: Nå ja, men nu var der for eksempel det der med ulandsbistanden, der skal skæres ned med en eller to procent. Det er jeg ikke sikker på, at befolkningen kunne sætte sig ind i på samme måde.

Elev 4: Det kan godt være.

Elev 3: Pointen er vel, at det skal de jo gøre på et eller andet tidspunkt. Når de skal stemme, skal de jo sætte sig ind i, om den skal være en eller to procent.

Elev 1: Det er jeg stadigvæk ikke sikker på, at folk gider at gøre. Så jeg tror måske, at det vil være mere rigtigt for folk, der har mere bevidsthed om det. Der vil måske være nogen, der siger, at enten skal den være der, eller også skal den ikke være der. Det er sådan et enten eller spørgsmål. Så stemmer de bare ud fra det i stedet for at tænke ”det kunne også godt være et sted imellem”.

Interviewer 2: Synes I så, det lyder lidt sådan, at der er nogle af de udtalelser, vi har valgt, der i virkeligheden kræver, at man har haft samfundsfag.

Elev 1: Det synes jeg.

Elev 3: Ja.

Elev 2: I brugte ordet markedsøkonomi for eksempel. Det er da ikke alle og enhver, jo måske en voksen..

(R3 forlader lokalet for at tage sin syge kat på p-piller til dyrlægen)

Interviewer 1: Jeg går lige en lille smule tilbage. Jeres oplevelse af, at være inde i Stemmeboxen, var der noget I forbandt med en brugerflade. Altså en computerskærm og en mus og et tastatur. Var det noget, der slog jer?

Elev 4: Ja, det var en computer for mig. Den på DSB-stationen er det en computer, hvor man skal vælge billetten? Jo, det kan godt være. Det er i hvert fald ikke et fjernsyn, tænkte jeg.

Elev 1: Nej, jeg synes ikke, at jeg forbandt det med internet, computere. Jeg syntes, at det var mere levende på en eller anden måde. En computer er jo en skærm og så en eller anden kasse og så sådan en, man kan navigere rundt med. Så har man det ligesom samlet, sådan en kasse, og så kan man finde nogle oplysninger. Men denne her der sad man jo nærmest inde i computeren.

Elev 4: Hvad vil I kalde de her DSB-nogen?

Elev 2: Jeg vil kalde det et computer-fjernsyn.

Elev 5: Jeg vil kalde det en maskine....dime???

Interviewer 1: Men hvordan opfattede du det inde i Stemmeboxen. Du sagde noget om en dime. Kan du uddybe det lidt?

Elev 5: Jeg var bare ret overrasket over alt det halløj, der var derinde. Det var ikke noget, som man har set før. Det så meget professionelt ud, men man kunne godt se, at det var hjemmelavet alligevel. Det var en sjov oplevelse.

Elev 1: Jeg synes, at det var meget godt lavet. At man kan lave sådan noget.

Elev 5: Ja, det sad jeg også og tænkte over derinde.

Interviewer 1: Blev I nogen gange distraheret over det, mens I sad derinde, hvor I tænkte "hvordan har de lavet det" og så videre.

Elev 1: Nej, det tænkte jeg slet ikke over.

Elev 2: Nej, det tænkte jeg heller ikke over.

Elev 4: Nej.

Elev 2: Jeg tænkte over det lige i starten, da jeg kom ind. Der kunne jeg ikke gennemskue, om det var noget I selv havde lavet, eller hvad I havde. Og så fandt jeg ud af, at der var en blyant, og det var smart fundet på.

Elev 1: Det var også sådan lidt spændende, for der var den der lille en. Og der var jo strøm på den, men der var ikke så meget strøm på den, for det kunne jo godt være, at man ville få stød, når man trykkede på den.

Elev 2: Og så var det noget, man aldrig har prøvet før. Det er jo altid spændende.

Elev 5: Jeg tror nu ikke, at det ville være så spændende, hvis det var noget, man gjorde hver uge.

Elev 1: Nej

Elev 4: Nej.

Interviewer 1: Hvad synes I om den måde, I blev guidet igennem programmet på. Kan I prøve at beskrive det?

Interviewer 2: Den stemme som siger, at man...

Elev 1: Den var bare så dejlig rolig.

Elev 5: Ja.

Elev 2: Det syntes jeg egentlig var okay. Lige i starten der synes jeg, at det var lidt hurtigt, fordi det startede bare, og så skulle jeg lige sætte mig ind i, at der var to knapper dér og nogen andre knapper dér. Og så begyndte han ellers at snakke og guide én igennem. Jeg ved godt, at han skulle have snakket i vildt lang tid, hvis det var sådan, at han skulle gå igennem ”og hvis det så er sådan, at du vil høre et udsagn mere, men ikke gå tilbage til menuen, så skal du gøre det”. Altså jeg ved godt, at det er en lang proces, men det var lige sådan nogle spørgsmål

Interviewer 2: Så i nogle tilfælde kunne du godt have ønsket dig lidt flere informationer?

Elev 2: Ja lidt. Men som sagt skal det heller ikke være sådan, at i alle tilfælde ”og hvis nu du vil tilbage til hovedmenuen, så er det to gange på den”. Sådan noget i den stil.

Elev 1: Det tror jeg altså, at jeg ville blive forvirret af

Elev 4: Det tror jeg også, at jeg ville.

Elev 1: Jeg syntes, at det var godt, fordi det var meget kort og kontant.

Elev 2: Men du må da indrømme, at der også var noget, du selv skulle finde ud af.

Elev 1: Ja ja, men det er jo også noget af det sjove.

Interviewer 2: Ja det var lidt ærgeligt, at der var nogle tekniske problemer der.

Elev 1: Ja, når jeg trykkede på den knap, som jeg fik at vide, jeg skulle trykke på, så røg jeg tilbage til hovedmenuen.

Elev 2: Og for eksempel kunne du dobbeltklikke på den der. Hvis nu du for eksempel tog indvandrere, så kunne du dobbeltklikke på dem, og dér hvor du kikkede, kunne du på en eller anden måde komme til at dobbeltklikke, så du tog det udsagn, så det bare røg op med det samme. Altså, nu er det nok ikke sådan noget, I oplever hele tiden, og nu er det nok heller ikke formålet med maskinen, men der vidste jeg ikke, hvordan jeg lige fik fjernet det der og byttet ud med det der og så videre. På den måde.

Elev 1: Det syntes jeg var sjovt, fordi så blev man nødt til at finde ud af, hvordan det virkede.

Elev 2: Ja ja, jamen jeg fandt da også ud af den, men hvis det var sådan, at jeg havde virkelig travlt så...

Interviewer 1: I sagde før, at I syntes, at det var godt, at det var sådan lagt på et sølvfad for jer, det I skulle gøre. Blev det forvirrende på et noget tidspunkt i forhold til de otte udsagn, der var i hvert emne?

Elev 3: Altså skelne dem fra hinanden for eksempel.?

Interviewer 1: Ja.

Elev 3: Ja, det er svært.

Elev 2: Ja, en gang imellem. Det var kun imellem to, synes jeg. Så stod jeg og vidste ikke rigtigt, hvad jeg skulle vælge af de udsagn.

Elev 4: Jeg tror ikke, at jeg kunne genfortælle jer, hvad der blev sagt med hensyn til, hvad hovedholdningen var. Der, hvor der var personer for mig, var det de personer, som skinnede igennem som for eksempel hende, der kørte i bil. Jeg kunne sådan køre i bil med hende, men jeg kunne ikke huske, hvad hun snakkede om, fordi hun virkede sådan lidt stille i det og nå, hun er der vist bare. Jeg sad også og læste forkert på et tidspunkt, og så blev jeg helt distraheret og tænkte "ah, okay", og så kunne jeg ikke rigtigt huske, hvad det hele handlede om. Det var sådan nogle små ting som lige gjorde, at....

Elev 1: Jeg ville synes, at det var meget sjovt, hvis man sådan lige kunne sortere i dem. Sådan at man kunne sige "det der tema, det er i hvert fald ikke noget". Sådan at man måske kunne dele det op til sidst med to – tre udsagn som sagde én noget, og så kunne man derefter tage stilling til to.

Elev 4: Ja.

Interviewer 1: Altså så man starter med otte, der så bliver reduceret til fire, så havde man så to, og så kunne man vælge.

Elev 1: Ja, det kunne være en god idé.

Interviewer 2: Hvad tænkte I i forhold til farverne?

Elev 2: Var det ikke en blå og en lyserød? Det kunne godt være de to spektre.

Elev 4: Og udlændinge var sort og hvid.

Elev 1: Var det ikke meget neutralt, de farver der var der?

Elev 2: Da vi kom ind, var der ikke en rød og en blå farve?

Elev 4: Lilla baggrund eller sådan noget?

Elev 1: Jeg kan slet ikke huske det.

Elev 2: Jeg tror, at det var lyserødt og lyseblå.

Elev 4: Og lysegrønt.

Elev 2: Nu hvor jeg tænker over det, så kunne det godt være sådan.

Elev 1: Det lagde jeg slet ikke mærke til. Det har ikke påvirket mig, tror jeg.

Elev 3: Men dem der var sort/hvide, dem lagde jeg meget mærke til.

Elev 1: Var der nogen, der var sort/hvide?

Elev 2: Ja, det var indvandrere.

Elev 4: Også ulandsbistand. Var den ikke også sort/hvid?

Elev 1: Var den det?

Elev 2: Men ellers synes jeg ikke rigtigt, at jeg lagde mærke til farverne. Det er ikke sådan, at jeg bagefter sidder og tænker over det.

Elev 4: Men det var godt, at det man læste, var en skrap farve for eksempel.

Interviewer 2: Hvorfor var det godt?

Elev 4: For så fik jeg lyst til at læse det. Og blev sådan glad...Jeg elsker farver.

Elev 1: Men hvad nu hvis det havde været skriggul eller sådan noget. Var du så ikke bare blevet rigtig irriteret?

Elev 4: Nej, jeg kan godt lide farver.

Elev 1: Gult, det tror jeg godt, at jeg kunne blive hidsig på. Og blå ville blive en kold farve.

Elev 4: Blå er en dårlig farve på hjemmesider.

Interviewer 2: Vi går lidt videre. Hvad med de videoklip I så. Hvordan havde I det med kameraføringen?

Elev 5: Det var meget sjovt, meget forvirrende. Så kørte det sådan rundt.

Elev 2: Det var i hvert fald håndholdt kamera, tror jeg.

Elev 4: Det virkede spontant. Jeg syntes, at det var en meget god måde at få det formidlet på. Når der er én, der vender sig og siger ”nu skal I høre”.

Elev 2: Ja, den havde sådan lidt dogmefilms-effekt, fordi dogmefilm er sådan mere realistisk. Så kan du relatere til det.

Elev 1: I elevatoren syntes jeg, at det rungede.

Elev 2: Ja, I havde taget sådan nogle hverdagsaktuelle situationer. Det var ikke sådan én, der sprang ud i faldskærm eller sådan noget.

Elev 4: Det er jo det samme som at gå ud og spørge folk på gaden.

Elev 1: Ja, det er lidt det samme.

Interviewer 1: Syntes I, at det var kedeligt, at det var den samme, som lavede det? Var det irriterende?

Elev 1: Nej, jeg syntes, at hvis der var en person, man skulle kunne se, så skulle det være den samme, man kunne se. Ellers kunne det være forvirrende, og man kom til at sammenligne det med noget andet i stedet for at høre efter.

Elev 5: Ja.

Interviewer 1: Så det var rart, at det var dogme, fordi det var realistisk, og det blev man fanget af?

Elev 2: Ja, det var bedre, end at det havde været indstuderet. Så er det bedre, at det for eksempel var en person, som man kunne have stoppet på gaden.

Elev 4: Jeg syntes helt klart, at det var nemmere, at høre efter den gang han sagde det hele.

Interviewer 2: Det var lettere?

Elev 4: Det syntes jeg. Så kunne man godt se, at der ikke prøvede at blive afspejlet en bestemt personlighed, eller et bestemt parti eller et eller andet, fordi det var den samme person.

Interviewer 2: Så det er lidt det samme, som I sagde før. Så koncentrerede man sig måske lidt mere om holdningen i stedet for at fokusere på personerne eller situationen?

Elev 2: Ja.

Interviewer 2: Var der sådan en oplevelse af at være uden for Stemmeboxen og indenfor Stemmeboxen, når man gik fra det der rolige og så det, som I beskrev som meget mere farverigt? Havde man nogen bestemt oplevelse ved at gå ind i Stemmeboxen?

Elev 4: Jeg syntes, at det var meget afslappet. Man vidste jo godt, at nu skulle man koncentrere sig – med sort og mørke og så videre.

Elev 2: Der var en lidt anden energi.

Elev 1: Ja. Og så var der også lidt varmere.

Elev 4: Ja.

Interviewer 2: Var det boksen, der var en anden energi?

Elev 2: Ja, men det var der, inden man kom ind.

Elev 4: Men det var også, fordi vi havde siddet i det her meget lyse rum med de hvide [de var sorte red.] forhæng.

Elev 2: Og så kom man ind i det her mørke. Og for enden af gangen var der lys...og så går man derind og så...

Elev 1: Ja, det er rigtigt nok. Og så var der den der skærm, ik'?

Interviewer 2: Var det en god ting? Var det sådan lidt teateragtigt, eller hvordan var det?

Elev 4: Jeg synes, at det var meget godt. Man kunne koncentrere sig om det, man skulle. Man er jo sig selv, når man skal ind og stemme i en stemmeboks. Man skal ikke påvirkes af andre mennesker.

Elev 1: Var der nogen, der stod og kiggede ned fra den der trappe, der stod ved siden af?

Elev 4: Det var der ikke vel?

Elev 1: Jeg tænkte på, om vi måske blev overvåget.

Interviewer 1: Det gjorde I ikke. Men følte I, at det var rart, at I stod alene derinde, da I skulle træffe de valg?

Elev 1: Ja.

Interviewer 2: I ville ikke have haft en ven med?

Elev 1: Nej.

Elev 4: Nej.

Elev 1: Så var vi bare begyndt at diskutere det.

Interviewer 1: Hvad hvis I havde haft samfundsfag, og der blev vist nogle videoklip og så videre der, og hele klassen sad bagved jer, og så skulle I så sidde og vælge. Hvordan tror I, at I ville have haft det med det?

Elev 1: Det tror jeg ikke, at jeg ville synes var sjovt.

Elev 4: Også fordi, at det er noget personligt, og der er ingen grund til at smide det ud i hovedet på folk. Andre folk er måske ikke lige så tolerante, eller man er måske ikke selv så tolerant. Vi kan da godt lave fis med R2, men inderst inde så betyder det noget. Så når man skal sidde foran en hel klasse...man behøver jo ikke undskylde eller forsvare, at man tror på noget.

Elev 2: Nej, men det er i hvert fald en ting, som jeg har fundet ud af, at du nogen gange skal udlægge dine holdninger forskelligt afhængigt af selskabet. Sådan er det bare. Altså, når vi diskuterer det hjemme hos os, så udlægger vi det bare, som det nu engang skulle, og så sagde vi vores mening. Jeg ved ikke, om det var den rigtige mening. Måske var det nogle gange også lidt deres, og så tænker jeg, at hvis man skal debattere på et ordentligt plan, så skal man passe på, at man ikke træder nogen over tærne. For eksempel, hvis jeg skulle sidde og debattere med R4, så skulle jeg nok ikke sidde og sige..sorte eller et eller andet....så vil jeg træde...nu skal jeg lige passe på, hvad jeg siger; jeg skal ikke træde nogen over tærne.....Man skal tilpasse sig selskabet med det, man siger, og der er også nogle selskaber, hvor jeg ikke har lyst til at sige, hvad jeg egentlig føler, fordi jeg ved, at det stemmer overhovedet ikke overens med det, som den dominerende del mener.

Elev 4: Man kan jo også godt være objektiv, selv om man siger sin egen mening. Man kan jo godt sige objektivt.

Interviewer 2: Hvis I nu skulle sidde og prøve den her test foran jeres klasse, tror I så, at I havde været ærlige, og ville I have reageret anderledes inde i Stemmeboxen? Nu siger du, at man skal tilpasse sig situationen i forhold til, hvordan man svarer. Ville I have gjort det i forhold til testen også?

Elev 1: Det kommer an på, hvad det er for en klasse. Hvis det måske var nogen mennesker fra en ny klasse, jeg var startet i, som sad bag ved mig, og som man ikke kendte så godt, så tror jeg måske godt, at folk ...når man ikke kender hinanden, så dømmer man måske hinanden hurtigere. Så kunne det være, at de dømte mig, og det ville jeg nok ikke synes var så sjovt.

Elev 2: Ja, jeg holder ved mit ord, og hvis jeg blev bedt om at gøre det foran en klasse, ville jeg også gøre det, men jeg ville ikke bryde mig om det.

Interviewer 2: Men synes I, at Stemmeboxen appellerer til en ærlighed, eller synes I, at den ligger op til sjov og ballade?

Elev 2: Nej, jeg synes, at det er rart, at man er alene derinde.

Elev 1: Ja.

Elev 2: Og at man sådan kan sidde, og bare have sin mening.

Elev 1: Så sidder man jo heller ikke og griner, hvis der kommer en skaldet mand gående forbi i baggrunden, som ser helt vildt sjov ud. Man sidder ikke og griner sådan. Man er hurtigt over det, og så går man videre.

Interviewer 1: Hvad synes I om varigheden i boksen? Var det for kort tid eller for lang tid?

Elev 4: Jeg synes, at det var passende. Længere tid – jo selvfølgelig for det er meget spændende, men jeg synes, at det passede fint. Jeg tror ikke, at jeg havde lyst til at sidde der længere.

Elev 1: Jeg syntes, at det tog den tid, jeg syntes, det skulle tage.

Elev 2: Ja.

Interviewer 2: Gik det op for jer, mens I var i boksen, hvad det gik ud på?

Elev 1: Ja, det synes jeg.

Interviewer 2: Og var det hurtigt eller sent i forløbet?

Elev 1: Det var allerede i indledningen.

Elev 4: Jo, det synes jeg også.

Elev 1: Sagde han ikke, at det var en masse holdninger fra partier, der var blevet stillet op, og så skulle man tage stilling til, hvilken en.....

Elev 2: Jo.

Interviewer 1: Vi har ikke så meget mere, men her til sidst kunne vi godt tænke os at høre, om I har nogen kommentarer. Det kan godt være, at vi har været inde på dem før, men vi vil gerne komme ud med dem igen, men hvis I har nogen kommentarer til indhold, udformningen, at I skulle sidde og vente i lang tid og så videre.

Elev 5: Jeg syntes godt, at der kunne være tekst til alle emnerne.

Interviewer 2: Når der kun er lyd?

Elev 5: Ja. Jeg syntes, at det var godt, når der var både tekst og billede.

Interviewer 2: Har I andre det på samme måde?

R1/Elev 4: Ja.

Elev 2: Jeg tænkte, at der var et eller andet med, at I havde valgt at beskrive det på forskellige måder. Men jeg tænkte ikke mere over det. Jeg tænkte faktisk, at det var en meget god måde. Jeg kunne godt forestille mig, at det blev måden. For der er jo mange, der går til valg uden at vide, hvad de egentlig vil stemme. Så kunne det være en god måde at få folk til at sætte sig ind, og så gå ud med en holdning bagefter.

Elev 1: Altså at tænke lidt mere over det.

Elev 2: Ja. Jeg kunne bedst lide fjernsynsklippene, for der skulle ikke laves så meget. Og næstbedst det var der, hvor de sagde noget. Men det er svært at udlægge en holding uden også at lytte til personen, der siger det. Det bedste resultat, tror jeg, vil være, hvis der bliver læst op.

Elev 1: Og at man samtidig selv skal læse med.

Elev 2: Ja.

Elev 4: Ja.

Interviewer 2: Det bliver bedre end videoklippene for eksempel.

Elev 1: Ja.

Elev 2: Ja, hvis det er sådan, at man vil have sorteret det fra, at man også kigger på personen, der sagde det. Så hvis man vil have det væk, så tror jeg, at det er bedst, at man hører det på bånd og læser med. Men omvendt vil jeg så også sige, at det er jo typisk de personer, som siger sådan noget der. I havde ikke taget en, der var totalt businessminded og bankdirektør og alt det der.

Elev 4: Nej, de lignede meget hinanden.

Elev 2: Og som bare stod og sagde ”ja, staden skal bare være der” og ”fri hash, det er fedt, at de har et samfund derude”. Det var sådan, at personen der sagde noget, passede jo med det han egentlig sagde, synes jeg. Ham der med pølsemænd/pølsevognen han kunne jo godt lide sådan en øl.

Interviewer 2: Men han er måske også sådan en, man lægger mærke til.

Elev 2: Ja, lige præcis.

Interviewer 2: Men hvordan havde I det med de andre? Syntes I også, at den holdning passer til den person, eller var der andre, hvor man ikke lagde så meget mærke til det?

Elev 1: Jeg syntes ikke, at de skilte sig så meget ud fra hinanden, men alligevel var de jo forskellige.

Interviewer 2: Hvad med i forhold til de holdninger, de repræsenterede?

Elev 1: Jeg ved ikke, om det var meget nøje udvalgt, hvem der skulle sige hvad.

Elev 4: Men hende der vendte sig om, hende der stod og snakkede i telefon, hendes sprog for eksempel, det var...

Elev 1: Ja...

Elev 4: Der kunne man godt bare have hørt tonelejet og tænkt ”ej, hun er fuldstændig, altså...”. Og det tror jeg også gælder i forhold til ham, som siger velkommen i Stemmeboxen. Hans stemme var sådan meget roligt. Hvis han nu havde haft en meget skarp stemme og snakket ekstremt stærkt, så kunne det godt være, at man havde tænkt (utydeligt).

Elev 2: Men jeg vil godt lige sige, at det var jo budskabet, man fik fat i. Det var det, der var det primære. At man så lige ligger mærke til personen, det er minimalt i forhold til budskabet. Jeg vil stadigvæk sige, at også selvom han var grim eller dum eller havde en bums eller et eller andet, så ville det ikke være det, jeg lagde mærke til, men det han sagde.

Interviewer 1: Har I andre det på samme måde?

Elev 1: Jeg tror stadigvæk, at det påvirker mig på en eller anden måde, hvis man skal være helt objektiv.

Interviewer 2: Hvad nu, hvis det var en person, som du måske ikke syntes var den mest fantastiske person, du havde set i hele verden, men måske sagde lige præcis det, du mente. Ville det så have en indflydelse?

Elev 1: Det ved jeg faktisk ikke. Hvis nu pigen ved telefonboksen havde sagt det, jeg havde valgt, så ved jeg ikke, om jeg havde valgt det på grund af måden, hun sagde det på.

Interviewer 2: På grund af stemmen?

Elev 1: Ja, og hendes attitude.

Elev 4: Ja.

Elev 1: Den var i hvert fald noget, jeg tog afstand fra.

Elev 2: Nu skal jeg også passe på, hvad jeg siger, for hvis der virkelig blev stillet skarpt på et ansigt, og det bare var frastødende, så kunne det godt få en betydning. Men de klip I har valgt, der synes jeg ikke, at det var sådan, at det fik nogen betydning. Men du kunne godt finde klip, hvor jeg nok vil sige "ikke ham" eller "ikke hende". Det tror jeg godt. Et ansigt, hvor man går helt ind i ansigtet og bare kan se urenhed...totalt frastødende.

Elev 1: Jeg tror at måske idet, at man ikke kender de personer, der står der, så er man måske meget hurtig til at dømme dem. Og så glemmer man måske at høre efter.

Elev 2: Ja, men det var så det, jeg ville sige før, og jeg sagde det nok forkert. Altså at de klip vi så dernede i Stemmeboxen, der var det ikke sådan, at personen kunne gøre et udslag.

Elev 1: Ja, i forhold til hvad de kunne have været, der var de temmelig neutrale.

Elev 4: Ja, enig.

Elev 1: For hvis man nu for eksempel havde haft en eller anden børsmægler i sit fine jakkesæt og så en eller anden christianit, ville man også godt kunne dømme dem.

Elev 4: Må jeg spørge jer om noget?

Interviewer 2: Ja.

Elev 4: Hvorfor har I valgt sådan et emne som Christiania?

Interviewer 1: Det var et af de første, vi valgte, og det var også et emne, som vi for gymnasieelevers vedkommende tænkte, at det var morsomt at forholde sig til.

Interviewer 2: Ja, både som man kan have en holdning til, og som man måske synes var interessant.

Elev 2: Jeg synes, at det var nogle gode emner, I havde valgt for vores målgruppe.

Elev 1: Ja, det var bare ikke den første, jeg ville have tænkt på, det med Christiania.

Elev 2: Jo, det synes jeg egentlig var meget relevant.

Interviewer 2: Er I enige i det?

Elev 1: Jeg synes, at de var fine.

Elev 5: Det synes jeg også

Interviewer 2: Har I nogen øvrige idéer eller kommentarer, som I synes, at vi skal have med her?

Elev 4: Jeg synes, at det er en god idé med sådan en Stemmebox.

Elev 1: Det virker ekstremt spændende.

Elev 2: Ja, enig.

Interviewer 1: Nu, hvor vi er færdige med interviewet, kan vi jo prøve at fortælle, hvad idéen er fra vores side. Nu er det ikke en vurdering af jer, men vi ville forsøge at få jer til at tænke over jeres politiske holdning. Måske rykke ved den for-forståelse man havde. At man siger "Ok, jeg er SF'er, nu går jeg ind i den her boks og kommer igennem alle de her emner, og så kommer jeg måske ud og finder ud af, at jeg måske både har nogle holdninger hos enhedslisten og nogen på højrefløj". Så kunne man tænke over, at man ikke kun er SF'er og måske kun stemmer ud fra det på grund af et enkelt emne. At man sådan skal reflektere over, hvorfor man siger, at man er den holdning. Det synes vi virker, som om at det har virket sådan nogenlunde. At I har tænkt over det.

Interviewer 2: Og det var faktisk også de ting I selv sagde, at man kunne diskutere, hvis man gik til undervisning og havde været igennem det.

Interviewer 1: Og det er også meningen, at den skal indgå i et undervisningsforløb eventuelt i en temauge, I kunne have på jeres skole om dansk politik. Og lege, at man skal have folketingsvalg om fredagen. Så kører man partiprogrammer hele ugen, og så havde vi en idé om, at man kunne have den stående på skolen, og så kunne man sige, at nu går y'erne ned og stemmer i Stemmeboxen. Så havde man den i tankerne og havde undervisning i dansk politik resten af ugen. Så det var sådan idéen med det, og det virker som om, at den ikke er helt tosset.

Elev 2: Nej, det er den ikke.

Elev 5: Nej.

Elev 4: Det kunne være meget fedt at have den på skolen.

Interviewer 1: Men tror I, at det vil have sådan en nyhedsværdi, hvis den kom ned. I forhold til, at man har en temaugle på skolen, og det kan være meget sjovt. Det kan også godt være, at det stadigvæk er klasseværelserne og tavler og så videre. Tror I, at den vil kunne gøre sig?

Elev 1: Ja, det tror jeg sagtens.

Elev 4: Folk ville syntes, at det var spændende.

Elev 5: Ja.

Elev 4: Bare det der igen med strengen og krydses. Det er lidt mere gang i den end med et kridt.

Elev 2: Det tror jeg også. Også selvom det ikke var verdens nyeste teknologi. Altså, det var det jo. På en eller anden måde var det primitivt og på den anden måde, så var det også enormt moderne. På den måde var det rigtig godt. Det var nyt.

Elev 4: Ja, i forhold til vores computere ude på skolen. Det ville den sagtens kunne. Jeg tror, at folk ville synes, at det var sjovt. Et nyt pust.

Elev 1: Ja.

Interviewer 2: Var I omme bagved og se, hvordan det fungerede?

Elev 5: Nej.

Elev 2: Jeg så ham den anden, der sad ved computeren.

Interviewer 2: Men det er en computerskærm, der er kastet op ved et lærred bagved med et spejl. Der er sådan meget Storm P-agtigt.

Interviewer 1: Ja, I skal med ned og se det bagefter. Der er lige en sidste ting omkring, da I stod derinde og skulle vælge. Var det underligt, at I skulle krydse af?

Elev 4: Jeg blev ved med at trykke på billederne.

Elev 2: Det tror jeg faktisk havde været optimalt. Hvis man kunne trykke på billederne. Men det fungerede fint.

Interviewer 2: Syntes I for eksempel, at det var unaturligt, at I skulle lave krydser?

Elev 1: Jeg lavede ikke krydser.

Elev 5: Jeg lavede krydser, men den opfattede det som om, at jeg valgt tre gange, så jeg kom for langt hen.

Interviewer 2: Ja, den er lidt for følsom.

Interviewer 1: Hvad gjorde det ved din oplevelse derinde?

Elev 5: Jeg blev sådan lidt ”Okay, den er hurtig den her”. Jeg forstod først ikke helt, hvad det var den lavede, men så tænkte jeg ”nå, det er sådan her”.

Interviewer 2: Så du gennemskuede, hvad det var, den gjorde?

Elev 5: Ja.

.....

Interviewer 1: I skal have ros for at kunne holde ud så godt på en fredag eftermiddag, I har klaret det virkelig godt.....

Validitet, reliabilitet og repræsentativitet

Betydningen af validitet (gyldighed), reliabilitet (pålidelighed) og repræsentativitet inden for kvantitativ forskning kan ikke direkte overføres på kvalitativ forskning, hvorfor det er nødvendigt at opsætte andre parametre (Pedersen & Nielsen, 2001;35). Det betyder at inden for den kvalitative forskning, vurderes udsagn, holdninger og tolkninger, mens fokus er på målbarhed inden for den kvantitative forskning.

Vores spørgsmål i interviewguiden er møntet på elevernes oplevelser, idet vi er interesserede i deres subjektive (intersubjektive) opfattelse af Stemmeboxen. Det er udlægningen af elevernes selvforståelse, der har vores interesse, hvilket betyder, at der ikke er nogle rigtige eller forkerte svar. De absolutte kategorier erstattes af en vurdering af den kontekstspecifikke anvendelse af de producerede data (Kvale, 1997;225ff).

Ud fra en loyal og grundig behandling af produktionen af data, mener vi, at kunne opnå en vis reliabilitet omkring den håndværksmæssige behandling. Reliabiliteten kan dog påvirkes, idet vi som interviewere til hver en tid påvirker respondenternes svar. Vi har dog prøvet at minimere vores rolle ved at stille åbne spørgsmål, der ikke er ledende. Derudover vil vi i behandlingen af vores datamateriale være eksplicite om vores for-forståelse, så vi kan højne reliabiliteten af projektets konklusioner.

En faktor, der kan have påvirket vores data - respondenternes udsagn - er, at der til tider var tekniske problemer, da eleverne afprøvede Stemmeboxen. Det kan have indvirket på deres slutresultat, og deres oplevelse af Stemmeboxen, hvilket vil have en betydning for reliabiliteten af deres udsagn, som igen virker tilbage på validiteten af vores analyse og konklusion. Fejlen i programmet bevirkede, at programmet kunne opfatte et kryds som flere, og eleverne derfor kunne komme til at vælge forkerte udsagn og parti. Eleverne var dog på forhånd orienteret om fejlene, og i begge tilfælde har eleverne haft mulighed for at gå tilbage og rette programmets fejl. Vi må derfor formode, at det er mindre sandsynligt at fejlen har haft konsekvenser. På trods af dette og vores orientering bliver vi dog for alle eventualiteters skyld nød til at tage forbehold for, at fejlen måske kan have påvirket elevernes resultat og gruppeinterviewet, samt vores analyse og konklusion.

Vores forståelse af repræsentativitet består ikke i at drage generelle slutninger. Derimod opfatter vi repræsentativitetsbegrebet i forhold til konteksten, hvori relevans og mangfoldighed indgår (Pedersen & Nielsen 2001;38). Formålet med projektet er ikke at foretage brede generaliseringer, men derimod at gå i dybden med få enheder og mange variable, hvilket skaber en større helhedsforståelse af specifikke forhold (Hellevik, 1977;73, Pedersen & Nielsen, 2001;44).